HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a șasea)

17 decembrie 2009 *

În cauza T-58/01,

Solvay SA, cu sediul în Bruxelles (Belgia), reprezentată de L. Simont, P.-A. Foriers, G. Block, F. Louis și A. Vallery, avocați,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de domnii P. Oliver și J. Currall, în calitate de agenți, asistați de N. Coutrelis, avocat,

pârâtă,

având ca obiect, cu titlu principal, o cerere de anulare a Deciziei 2003/5/CE a Comisiei din 13 decembrie 2000 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] (cazul

* Limba de procedură: franceza.

COMP/33.133 – B: Carbonat de sodiu – Solvay, CFK) (JO 2003, L 10, p. 1) și, cu titlu subsidiar, o cerere de anulare sau de reducere a amenzii aplicate reclamantei,

TRIBUNALUL (Camera a șasea),

compus din domnii A. W. H. Meij, președinte, V. Vadapalas (raportor) și A. Dittrich, judecători,

grefier: doamna K. Pocheć, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 26 și 27 iunie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

Situația de fapt

1 Reclamanta, Solvay SA, este o societate de drept belgian care își desfășoară activitatea în sectoarele farmaciei, chimiei, plasticului și prelucrării. Aceasta produce în special carbonat de sodiu.

2 Carbonatul de sodiu este fie prezent în natură, sub forma mineralului numit trona (soda naturală), fie obținut printr-un procedeu chimic (soda sintetică). Soda naturală este obținută prin măcinarea, purificarea și calcinarea tronei. Soda sintetică este rezultată din reacția sării obișnuite și a calcarului prin procedeul amoniacal, „amoniac-sodă", conceput de frații Solvay în 1863.

3 La momentul faptelor ce fac obiectul prezentului litigiu, reclamanta era prezentă în sectorul carbonatului de sodiu prin intermediul unor unități de comercializare stabilite în nouă țări europene, respectiv Austria, Belgia, Elveția, Franța, Germania, Italia, Portugalia Spania și Țările de Jos. De asemenea, reclamanta deținea unități de producție în Austria, Belgia, Franța, Germania, Italia, Portugalia și Spania. În 1988, aceasta deținea, printre altele, 52,5 % din piața germană.

4 În perioada 1987-1989, în afară de reclamantă, producătorii comunitari erau societățile Imperial Chemical Industries (denumită în continuare „ICI"), Rhône-Poulenc, AKZO, Matthes & Weber, precum și societatea Chemische Fabrik Kalk (denumită în continuare „CFK"), filială a Kali & Salz, aparținând grupului BASF. Capacitatea lor anuală de producție era următoarea: 580 000 de tone în privința Rhône-Poulenc, 435 000 de tone în privința AKZO, 320 000 de tone în privința Matthes & Weber și aproximativ 260 000 de tone în privința CFK.

5 În aprilie 1989, în temeiul articolului 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), în versiunea aplicabilă la momentul faptelor, Comisia Comunităților Europene a efectuat investigații la diferiți producători de carbonat de sodiu din Comunitate. Aceasta a reținut diverse documente în incintele societăților în cauză.

6 La 19 februarie 1990, în temeiul articolului 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17, Comisia a deschis din oficiu o procedură împotriva reclamantei, a ICI și a CFK.

7 La 13 martie 1990, Comisia a adresat reclamantei, ICI și CFK o comunicare privind obiecțiunile. Fiecare societate a primit doar partea sau părțile din comunicarea privind obiecțiunile referitoare la încălcările care o priveau, la care au fost anexate elementele de probă incriminatorii aferente.

8 Comisia a constituit un singur dosar pentru toate încălcările avute în vedere de comunicarea privind obiecțiunile.

9 În ceea ce privește prezenta cauză, în titlul III, „Acordul Solvay/CFK", din comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a concluzionat că reclamanta a participat împreună cu CFK la un acord și/sau la o practică concertată contrară articolului 81 CE.

10 La 28 mai 1990, reclamanta și-a prezentat observațiile scrise ca răspuns la obiecțiunile reținute de Comisie.

11 La 19 decembrie 1990, Comisia a adoptat Decizia 91/298/CEE privind o procedură de aplicare a articolului [81 CE] (IV/33.133 – B: Carbonat de sodiu – Solvay, CFK) (JO 1991, L 152, p. 16). În această decizie, notificată prin scrisoarea din 1 martie 1991, Comisia a constatat că „[reclamanta] și CFK [au încălcat] dispozițiile articolului [81 CE] prin participarea, cu aproximație din 1987 [și] până în prezent, la un acord de împărțire a piețelor prin care [reclamanta] garanta CFK un tonaj anual minim de vânzări de sodă în Germania, calculat prin raportare la vânzările realizate de CFK în 1986, și despăgubea CFK pentru orice deficit, prin cumpărarea tonajelor necesare pentru a-și aduce vânzările la minimul garantat". Reclamanta și CFK au fost obligate la plata unei amenzi de 3 milioane de ECU și, respectiv, de 1 milion de ECU.

12 În aceeași zi, Comisia a adoptat Decizia 91/297/CEE privind o procedură de aplicare a articolului [81 CE] (IV/33.133 – A: Carbonat de sodiu – Solvay, ICI) (JO 1991, L 152, p. 1), în care a constatat că „[reclamanta] și ICI [au încălcat] dispozițiile articolului [81 CE] prin participarea, de la 1 ianuarie 1973 [și] cel puțin până la inițierea prezentei proceduri, la o practică concertată prin care și-au limitat vânzările de sodă în Comunitate la fiecare dintre piețele lor interne, și anume, în privința [reclamantei], Europa de Vest continentală și, în privința ICI, Regatul Unit și Irlanda". Atât reclamanta, cât și ICI au fost obligate la plata unei amenzi de 7 milioane de ECU.

13 Pe de altă parte, în aceeași zi Comisia a adoptat Decizia 91/299/CEE privind o procedură de aplicare a articolului [82 CE] (IV/33.133 – C: Carbonat de sodiu – Solvay) (JO 1991, L 152, p. 21), în care a constatat că „[reclamanta a încălcat] dispozițiile articolului [82 CE], cu aproximație din 1983 [și] până în prezent, printr-un comportament care a urmărit excluderea sau limitarea foarte accentuată a concurenței și care a constat în […] încheie[rea] cu clienții a unor acorduri prin care îi obligă să se aprovizioneze [de la reclamantă] pentru totalitatea sau pentru o foarte mare parte din necesitățile lor de sodă pe o perioadă nedeterminată sau excesiv de lungă[,] acorda[rea] de reduceri substanțiale și de alte stimulente financiare în raport cu un tonaj marginal care depășește tonajul contractual de bază al clientului, astfel încât să asigure aprovizionarea acestuia [de la reclamantă] pentru totalitatea sau pentru cea mai mare parte a necesităților sale [și] condiționa[rea] acordării reducerilor de acordul clientului de a se aproviziona [de la reclamantă] pentru totalitatea necesităților sale". Ca urmare a încălcării constatate, reclamantei i s-a aplicat o amendă de 20 de milioane de ECU.

14 În plus, în aceeași zi, Comisia a adoptat Decizia 91/300/CEE privind o procedură de aplicare a articolului [82 CE] (IV/33.133 – D: Carbonat de sodiu – ICI) (JO 1991, L 152, p. 40), în care a constatat că „ICI [a încălcat] dispozițiile articolului [82 CE], cu aproximație din 1983 [și] până în prezent, printr-un comportament care a urmărit excluderea sau limitarea foarte accentuată a concurenței și care a constat în […] acorda[rea] de reduceri substanțiale și de alte stimulente financiare în raport cu un tonaj marginal, astfel încât să asigure aprovizionarea clientului [de la] ICI pentru totalitatea sau pentru cea mai mare parte a necesităților sale[,] asigura[rea] acordului clienților de a se aproviziona [de la] ICI pentru a acoperi totalitatea sau cvasitotalitatea necesităților acestora sau de a-și restrânge achizițiile de la concurenți la o cantitate determinată [și], cel puțin într-un caz, condiționa[rea] acordării reducerilor și a altor

avantaje financiare de acordul clientului de a se aproviziona [de la] ICI pentru totalitatea necesităților sale". ICI a fost obligată să plătească o amendă de 10 milioane de ECU.

15 La 2 mai 1991, reclamanta a introdus o acțiune la Tribunal, având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei 91/298. În aceeași zi, reclamanta a solicitat anularea și a Deciziilor 91/297 și 91/299. La 14 mai 1991, ICI a solicitat anularea Deciziilor 91/297 și 91/300. În ceea ce privește CFK, aceasta nu a formulat acțiune și a plătit amenda de 1 milion de ECU care îi fusese aplicată prin Decizia 91/298.

16 Prin Hotărârea din 29 iunie 1995, Solvay/Comisia (T-31/91, Rec., p. II-1821, denumită în continuare „Hotărârea Solvay II"), Tribunalul a anulat Decizia 91/298 în măsura în care o privește pe reclamantă pentru motivul că autentificarea deciziei respective fusese efectuată după notificarea acesteia, ceea ce constituia o încălcare a unei norme fundamentale de procedură în sensul articolului 230 CE.

17 În aceeași zi, Tribunalul a anulat atât Decizia 91/299 (Hotărârea Solvay/Comisia, T-32/91, Rec., p. II-1825, denumită în continuare „Hotărârea Solvay III"), cât și Decizia 91/300 (Hotărârea ICI/Comisia, T-37/91, Rec., p. II-1901, denumită în continuare „Hotărârea ICI II") ca urmare a autentificării nelegale a deciziilor atacate. Pe de altă parte, Tribunalul a anulat Decizia 91/297 (Hotărârea Solvay/Comisia, T-30/91, Rec., p. II-1775, denumită în continuare „Hotărârea Solvay I", și Hotărârea ICI/Comisia, T-36/91, Rec., p. II-1847, denumită în continuare „Hotărârea ICI I") pentru încălcarea dreptului de acces la dosar, în măsura în care această decizie privește reclamantele din cele două cauze.

18 Prin cererile introductive depuse la grefa Curții la 30 august 1995, Comisia a formulat recursuri împotriva Hotărârii Solvay II, punctul 16 de mai sus, și a Hotărârilor Solvay III și ICI II, punctul 17 de mai sus.

19 Prin Hotărârile din 6 aprilie 2000, Comisia/ICI (C-286/95 P, Rec., p. I-2341) și Comisia/Solvay (C-287/95 P și C-288/95 P, Rec., p. I-2391), Curtea a respins recursurile formulate împotriva Hotărârii ICI II, punctul 17 de mai sus, a Hotărârii Solvay II, punctul 16 de mai sus, și a Hotărârii Solvay III, punctul 17 de mai sus.

20 Marți, 12 decembrie 2000, o agenție de presă a publicat un comunicat de presă cu următorul cuprins:

„Comisia Europeană va aplica miercuri o amendă societăților din industria chimică Solvay SA și Imperial Chemical Industries plc [...] pentru încălcarea dreptului concurenței al Uniunii Europene, a declarat marți un purtător de cuvânt.

Amenzile pentru pretinsul abuz de poziție dominantă pe piața carbonatului de sodiu au fost aplicate inițial acum zece ani, însă acestea au fost anulate de cea mai înaltă Curte europeană pentru motive de procedură.

Comisia va adopta din nou aceeași decizie miercuri, însă într-o formă corectă, a declarat purtătorul de cuvânt.

Societățile nu au contestat niciodată fondul deciziei. Vom adopta din nou aceeași decizie, a declarat acesta."

21 La 13 decembrie 2000, Comisia a adoptat Decizia 2003/5/CE privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] (COMP/33.133 – B: Carbonat de sodiu – Solvay, CFK) (JO 2003, L 10, p. 1, denumită în continuare „decizia atacată").

22 În aceeași zi, Comisia a adoptat atât Decizia 2003/6/CE privind o procedură de aplicare a articolului [82] CE (COMP/33.133 – C: Carbonat de sodiu – Solvay) (JO 2003, L 10, p. 10), cât și Decizia 2003/7/CE privind o procedură de aplicare a articolului [82] CE (cazul COMP/33.133 – D: Carbonat de sodiu – ICI) (JO 2003, L 10, p. 33).

23 Partea dispozitivă a deciziei atacate are următorul cuprins:

„Articolul 1

Solvay […] a încălcat dispozițiile articolului [81 CE] prin participarea, cu aproximație din 1987 și până cel puțin la sfârșitul anului 1990, la un acord de împărțire a piețelor prin care Solvay garanta CFK un tonaj anual minim de vânzări de sodă în Germania, calculat prin raportare la vânzările realizate de CFK în 1986, și despăgubea CFK pentru orice deficit prin cumpărarea tonajelor necesare pentru a-și aduce vânzările la minimul garantat.

Articolul 2

Pentru încălcarea prevăzută la articolul 1 se aplică Solvay o amendă de 3 milioane de euro.

[…]”

24 Decizia atacată este redactată practic în aceiași termeni ca Decizia 91/298. Comisia a efectuat doar anumite modificări de ordin redacțional și a adăugat o nouă parte, intitulată „Procedurile în fața Tribunalului de Primă Instanță și a Curții de Justiție”.

25 În această nouă parte a deciziei atacate, referindu-se la Hotărârea Tribunalului din 20 aprilie 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia (T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 și T-335/94, Rec., p. II-931, denumită în continuare „Hotărârea PVC II a Tribunalului”), Comisia a considerat că avea „dreptul să adopte [din] nou o decizie care fusese anulată doar pentru vicii de procedură, fără să mai fie inițiată o nouă procedură administrativă”, și că nu „avea obligația să organizeze o nouă audiere dacă textul noii decizii nu [conținea] alte obiecțiuni decât cele formulate în prima decizie” [considerentul (70)].

26 În decizia atacată, Comisia a precizat deopotrivă că termenul de prescripție trebuia prelungit cu perioada în care acțiunea împotriva Deciziei 91/298 era în curs de soluționare la Tribunal și la Curte, în temeiul articolului 3 din Regulamentul (CEE) nr. 2988/74 al Consiliului din 26 noiembrie 1974 privind termenele de prescripție a acțiunilor și a aplicării sancțiunilor conform normelor Comunității Economice Europene privind transporturile și concurența (JO L 319, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 1, p. 78) [considerentele (75) și (76)]. Astfel, având în vedere împrejurările din cauză, Comisia a considerat că obligația de a adopta o nouă decizie subzista până în septembrie 2004 [considerentul (78)]. În plus, Comisia a arătat că dreptul la apărare nu este încălcat dacă noua decizie ar fi adoptată într-un termen rezonabil [considerentul (70)].

27 În ceea ce privește încălcarea propriu-zisă, în decizia atacată Comisia a precizat că între reclamantă și CFK fusese încheiat un aranjament sau un acord potrivit căruia reclamanta garanta CFK un număr minim anual de vânzări pe piața germană. Dacă

vânzările realizate de CFK în Germania scădeau sub minimul garantat, reclamanta trebuia „să cumpere deficitul" CFK [considerentul (42)]. În opinia Comisiei, garanția în favoarea CFK fusese stabilită inițial la 179 000 de tone, valoare aparent întemeiată pe vânzările realizate de CFK în Germania în 1986 și, în continuare, a fost stabilită la 190 000 de tone în 1989, cu un mecanism de compensație retroactiv pentru anul 1988 [considerentele (43), (45) și (46)].

28 De asemenea, în decizia atacată Comisia s-a referit și la o reuniune desfășurată la 14 martie 1989, la care au asistat înalți reprezentanți ai CFK și ai societății-mamă a acesteia, Kali & Salz, pe de o parte, și ai Deutsche Solvay Werke (DSW), o filială a reclamantei, pe de altă parte. În opinia Comisiei, faptul că la această reuniune nu s-a întocmit nicio minută sau vreun proces-verbal oficial prezintă o semnificație deosebită. Comisia a adăugat însă că a reținut la DSW o scurtă notă olografă [considerentul (47)].

29 În decizia atacată, Comisia a arătat că obiectivul vădit al acestui acord consta în realizarea condițiilor unei stabilități artificiale a pieței și că, în schimbul unei reveniri la un comportament în materie de prețuri pe care reclamanta nu l-a considerat prejudiciabil, CFK beneficia de garantarea unei cote minime din piața germană. Comisia a arătat deopotrivă că, prin retragerea de pe piață a tonajului pe care CFK nu putea să îl vândă, reclamanta acționa astfel încât concurența să nu aibă posibilitatea scăderii nivelului prețului. Din această împrejurare Comisia a dedus că acordurile în cauză, de tip „cartel", care au fost puse în aplicare și au avut efectul scontat, restrângeau concurența prin însăși natura lor, în sensul articolului 81 alineatul (1) CE [considerentele (55)-(58)].

30 În ceea ce privește efectul asupra comerțului dintre statele membre, în decizia atacată Comisia a considerat că faptul că un tonaj minim garantat privea numai vânzările pe piața germană nu determina neaplicarea articolului 81 CE. În opinia Comisiei, prin prisma acțiunilor reclamantei la Bruxelles, reieșea cu claritate că acest acord făcea parte dintr-o politică generală de control al pieței sodei în Comunitate și că acordul dintre reclamantă și CFK avea ca obiectiv nu numai reducerea substanțială a concurenței în Comunitate, ci și menținerea rigidității structurii de piață și a separării acesteia în

funcție de frontierele naționale. De asemenea, Comisia a considerat că, în lipsa acestui acord, era foarte probabil ca tonajul cumpărat de reclamantă în temeiul garanției să fi fost vândut pe alte piețe ale Comunității [considerentul (59].

31 În decizia atacată, Comisia a concluzionat că reclamanta și CFK au încălcat articolul 81 CE prin participarea la acest acord, „cu aproximație din 1986 [și] până la sfârșitul anului 1990" [considerentul (60)].

32 În ceea ce privește amenzile aplicate reclamantei și CFK, în decizia atacată, Comisia a precizat că încălcarea era „gravă" pentru motivul că acordurile de împărțire a pieței constituie prin însăși natura lor restrângeri importante ale concurenței. În ceea ce privește durata încălcării, Comisia a calculat cuantumul amenzilor considerând că acordul a fost încheiat la o dată oarecare în cursul anului 1987 [considerentele (62) și (63)].

33 În plus, din decizia atacată reiese că, pentru stabilirea cuantumului amenzii, Comisia a luat în considerare poziția dominantă a reclamantei pe piață în calitatea sa de prim producător în Germania și în Comunitate [considerentul (64)]. Comisia a constatat deopotrivă că încălcarea fusese săvârșită cu intenție și că cele două părți trebuiau să fi avut pe deplin conștiința incompatibilității acordului încheiat între acestea cu dreptul comunitar [considerentul (65)].

34 În sfârșit, în decizia atacată, Comisia a arătat că, în mai multe rânduri, aplicase reclamantei amenzi substanțiale pentru fapte de coluziune în industria chimică.

35 De asemenea, la 13 decembrie 2000, Comisia a publicat un comunicat de presă în care a arătat că va adopta decizii prin care aplică reclamantei și ICI amenzi identice celor aplicate inițial în cazurile „Carbonat de sodiu".

Procedura

36 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 12 martie 2001, reclamanta a introdus prezenta acțiune.

37 La 8 mai 2001, cauza a fost atribuită Camerei a patra a Tribunalului și a fost numit un judecător raportor.

38 După autorizarea acordată de Tribunal, reclamanta și Comisia și-au prezentat observațiile la 6 și, respectiv, la 23 decembrie 2002, cu privire la efectele Hotărârii Curții din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, denumită în continuare „Hotărârea PVC II a Curții"), în prezenta cauză.

39 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată începând cu 1 octombrie 2003, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera întâi, căreia, în consecință, la 8 octombrie 2003, i-a fost atribuită prezenta cauză.

40 La 19 decembrie 2003, Tribunalul a invitat Comisia să depună comunicarea privind obiecțiunile, anexele la aceasta, precum și o listă enumerativă detaliată a tuturor documentelor cuprinse în dosar. Această listă trebuia să conțină o indicare succintă care să permită identificarea emitentului, natura și conținutul fiecărui înscris. De

asemenea, Tribunalul a solicitat Comisiei să menționeze la care dintre aceste înscrisuri a avut acces reclamanta în cadrul procedurii administrative.

41 La 13 februarie 2004, Comisia a depus comunicarea privind obiecțiunile și anexele la aceasta, precum și lista enumerativă solicitată. Comisia a cerut un termen pentru a răspunde la ultima solicitare din partea Tribunalului.

42 Prin scrisoarea din 10 martie 2004, Comisia a precizat că, în cadrul procedurii administrative, reclamanta a avut acces la documentele pe care se întemeia comunicarea privind obiecțiunile și care fuseseră anexate la aceasta. Pe de altă parte, Comisia a făcut referire la 65 de „dosare componente" care alcătuiau dosarul, dintre care 22 de „dosare componente" proveneau de la sediul reclamantei sau de la una dintre filialele sale (respectiv „dosarele componente" nr. 2-14, 24-27, 50-52 și 62-65 și o parte din „dosarul component" nr. 61). În opinia Comisiei, procedura desfășurată în 1990 respecta jurisprudența existentă referitoare la dreptul de acces la dosar. Comisia a adăugat că, după relectura dosarului investigației, nimic nu indica în acea etapă că dreptul la apărare fusese încălcat în cursul procedurii administrative, chiar dacă acest dosar de investigație era analizat în lumina jurisprudenței ulterioare referitoare la dreptul de acces la dosar.

43 Prin scrisoarea din 21 iunie 2004, Comisia a adresat grefei Tribunalului o listă enumerativă revizuită a documentelor care alcătuiau dosarul administrativ, mai completă decât cea furnizată la 13 februarie 2004. Ca și lista precedentă, această listă enumerativă revizuită făcea referire la 65 de „dosare componente". Lista enumera și câteva documente provenite în mare parte de la societatea Oberland Glas.

44 Prin scrisoarea din 21 iulie 2004, Tribunalul a invitat reclamanta să îi indice documentele cuprinse în lista enumerativă revizuită care nu îi fuseseră comunicate în cadrul procedurii administrative și care, în opinia sa, erau susceptibile să conțină elemente care i-ar fi putut fi utile în apărare.

45 Prin scrisoarea din 29 septembrie 2004, reclamanta a subliniat că lista enumerativă revizuită era incompletă și confuză. De asemenea, reclamanta a menționat, printre documentele repertoriate în această listă enumerativă revizuită, pe cele care păreau a-i fi utile în apărare și pe cele pe care dorea să le consulte. În opinia reclamantei, aceste documente i-ar fi putut permite să își dezvolte argumentația în ceea ce privește efectul acordului în cauză asupra comerțului dintre statele membre.

46 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată începând cu 13 septembrie 2004, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a patra în noua sa compunere, căreia, în consecință, la 7 octombrie 2004, i-a fost atribuită prezenta cauză.

47 La 17 decembrie 2004, Tribunalul a invitat Comisia să depună la grefă documentele din dosar menționate de reclamantă în scrisoarea din 29 septembrie 2004, în ambele versiuni, confidențială și neconfidențială.

48 Prin scrisoarea din 28 ianuarie 2005, Comisia a depus la grefa Tribunalului versiunea confidențială a documentelor din dosar solicitate. Comisia a cerut un termen suplimentar pentru a depune o eventuală versiune neconfidențială, fiind necesară consultarea întreprinderilor în cauză cu privire la interesul acestora de a menține confidențialitatea. Comisia a precizat de asemenea următoarele:

„[L]ista, deși [conține] toate dosarele aflate în prezent în posesia sa, nu reia toate dosarele care fuseseră menționate de Tribunal în prima cauză Carbonat de sodiu. Cele câteva dosare care lipsesc nu au putut fi identificate, în pofida unor căutări îndelungate.”

49 Prin scrisoarea din 15 martie 2005, după ce a menționat că întreprinderile în cauză nu solicitau un tratament confidențial, Comisia a prezentat următoarele observații:

„În ceea ce privește dosarele care nu au putut fi identificate, Comisia regretă faptul de a nu putea furniza un răspuns întru totul corespunzător la întrebările Tribunalului.

Dosarul administrativ ([și anume] dosarul privind procedura desfășurată între inițierea investigației și trimiterea comunicării privind obiecțiunile) aflat în prezent în posesia Comisiei conține 65 de clasoare numerotate ce acoperă perioada ce se încheie în septembrie 1989, [precum și] dosarul cu numărul 71, care conține comunicarea privind obiecțiunile din martie 1990 și anexele la aceasta, precum [și un] clasor nenumerotat denumit «Oberland Glas». Prin urmare, este posibil să lipsească cinci clasoare.

În ceea ce privește conținutul clasoarelor care lipsesc, Comisia regretă că îi este imposibil să întocmească lista completă a documentelor care au dispărut, deoarece, de asemenea, nu pot fi identificați indicii acestor clasoare. În această împrejurare, există toate motivele de a crede că cel puțin unele dintre ele conțineau corespondența în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17, ceea ce corespunde explicației furnizate de Comisie Tribunalului în legătură cu dosarul administrativ din 1990. De exemplu, este probabil ca răspunsul […] ICI la solicitarea de informații a Comisiei din 19 iunie 1989 să facă parte din dosarele care lipsesc: această cerere formulată de ICI este cuprinsă în dosarul administrativ aflat încă în posesia Comisiei, însă [lipsește] răspunsul."

50 La 14 aprilie 2005, reclamanta a consultat la grefa Tribunalului documentele din dosar menționate în scrisoarea acesteia din 29 septembrie 2004.

51 La 15 iulie 2005, reclamanta a prezentat observațiile cu privire la utilitatea pentru apărarea sa a documentelor consultate. La 17 noiembrie 2005, Comisia a răspuns la observațiile reclamantei.

52 Ca urmare a încetării funcțiilor judecătorului raportor desemnat inițial, prin Decizia din 22 iunie 2006, președintele Tribunalului a numit un nou judecător raportor.

53 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată începând cu 25 septembrie 2007, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a șasea, căreia, în consecință, la 5 octombrie 2007, i-a fost atribuită prezenta cauză.

54 Întrucât la 12 februarie 2008 domnul judecător Tchipev a fost împiedicat să participe la ședință, în temeiul articolului 32 alineatul (3) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, președintele Tribunalului a desemnat pe domnul judecător Dittrich pentru a completa compunerea camerei.

55 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a șasea) a decis deschiderea procedurii orale și, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură, la 5 mai 2008 a adresat întrebări în scris reclamantei și Comisiei. Părțile au răspuns în termenul acordat.

56 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările orale adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 26 iunie 2008.

Concluziile părților

57 Reclamanta solicită Tribunalului:

— cu titlu principal, constatarea încetării efectelor sancțiunilor ca urmare a trecerii timpului și, în orice caz, anularea deciziei atacate;

— cu titlu subsidiar, constatarea prescrierii dreptului Comisiei de a aplica amenzi și, în orice caz, anularea articolului 2 din decizia atacată în măsura în care prin acesta i se aplică o amendă de 3 milioane de euro;

— cu titlu încă mai subsidiar, declararea că nu este necesară aplicarea unei amenzi sau, cel puțin, reducerea substanțială a acesteia;

— cu titlu de măsură de cercetare, obligarea Comisiei să depună toate documentele interne referitoare la adoptarea deciziei atacate și, în special, procesele-verbale ale tuturor ședințelor colegiului comisarilor în cursul cărora a fost discutată decizia atacată;

— obligarea Comisiei să depună toate documentele care constituie dosarul său în cazul COM/33.133;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

58 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii ca neîntemeiată;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

59 Concluziile reclamantei au în vedere, cu titlu principal, anularea deciziei atacate, iar cu titlu subsidiar, anularea sau reducerea amenzii aplicate prin această decizie.

1. *Cu privire la concluziile prin care se solicită anularea deciziei atacate*

60 În susținerea anulării deciziei atacate, reclamanta invocă, în esență, patru motive. Acestea sunt întemeiate, în primul rând, pe trecerea timpului, în al doilea rând, pe încălcarea normelor fundamentale de procedură, în al treilea rând, pe neafectarea comerțului dintre statele membre și, în al patrulea rând, pe încălcarea dreptului de acces la dosar.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe trecerea timpului

61 Primul motiv cuprinde două aspecte, întemeiate pe o aplicare eronată a normelor privind prescripția prevăzute de Regulamentul nr. 2988/74 și, respectiv, pe încălcarea principiului termenului rezonabil.

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe o aplicare eronată a normelor privind prescripția

— Argumentele părților

62 Reclamanta susține că raționamentul urmat de Comisie pentru respectarea normelor privind prescripția este contrar literei și spiritului Regulamentului nr. 2988/74.

63 În opinia reclamantei, recursul formulat de Comisie la 30 august 1995, care nu are efect suspensiv în temeiul articolului 60 din Statutul Curții, nu avea ca obiect Decizia 91/298, care încetase să existe în mod retroactiv, ci Hotărârea Solvay II, punctul 16 de mai sus. Astfel, în temeiul articolului 58 din Statutul Curții, procedura de recurs ar fi limitată la chestiunile de drept, iar Curtea ar efectua un control de legalitate prin referire la aprecierea suverană a Tribunalului în ceea ce privește chestiunile de fapt.

64 Deși „acțiunea în curs de soluționare la Curte", prevăzută la articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/74, trebuie interpretată în prezent în sensul că include Tribunalul, instituirea unui dublu grad de jurisdicție nu ar putea permite extinderea perioadei de suspendare a termenului de prescripție pentru a acoperi o procedură al cărei obiect nu este decizia atacată. În plus, a susține că articolul 3 din Regulamentul

nr. 2988/74 ar determina suspendarea termenului de prescripție pe parcursul unei proceduri de recurs ar echivala cu atribuirea unui efect deciziei atacate *ab initio*, ceea ce ar constitui un fapt fără precedent în practica comună a statelor membre.

65 Referindu-se la punctul 1098 din Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, reclamanta arată că scopul articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74 este de a permite suspendarea termenului de prescripție atunci când Comisia nu poate interveni din cauza unui motiv obiectiv care nu îi este imputabil, ce depinde de însuși faptul că o acțiune este în curs de soluționare. Reclamanta consideră că, în speță, Comisia putea susține că nu poate acționa atât timp cât acțiunea era în curs de soluționare la Tribunal. În schimb, de la data pronunțării hotărârii Tribunalului, Comisia ar fi avut libertatea să adopte o nouă decizie, cu condiția respectării principiului termenului rezonabil. Astfel, prin formularea unui recurs, Comisia ar fi avut conștiința riscului de prescriere a acțiunii sale, deși avea cunoștință de Hotărârea Curții din 15 iunie 1994, Comisia/BASF și alții (C-137/92 P, Rec., p. I-2555), în care se statuase cu privire la lipsa autentificării actelor adoptate de colegiul comisarilor. Prin urmare, inacțiunea Comisiei în timp ce recursul acesteia era în curs de soluționare la Curte nu ar putea fi justificată de niciun motiv obiectiv.

66 În consecință, în vederea prelungirii termenului de prescripție, ar fi trebuit luată în considerare numai durata procedurii în fața Tribunalului. Termenul de prescripție ar fi încetat, așadar, la 15 ianuarie 2000, înainte de adoptarea deciziei atacate.

67 Reclamanta arată deopotrivă că, în Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, nu se contestă această interpretare. Astfel, în cauza în care s-a pronunțat această hotărâre, noua decizie a Comisiei ar fi fost adoptată într-un termen mai mic de termenul de 5 ani, majorat doar cu „termenul de suspendare" aferent procedurii în fața Tribunalului. Astfel, în Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, nu ar fi fost examinată problema dacă un recurs are efect suspensiv în sensul articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74.

68 În replică, reclamanta adaugă că teza susținută de Comisie ar determina lipsirea Hotărârii Solvay II, punctul 16 de mai sus, de toate efectele în măsura în care aceasta nu ar fi fost menținută de Curte, ceea ce ar constitui o încălcare a autorității hotărârii menționate. Pe de altă parte, interpretarea extensivă a articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74, care ar acoperi situații în care Comisia nu este împiedicată să acționeze, ar fi contrară principiului securității juridice.

69 În sfârșit, în observațiile prezentate ca urmare a Hotărârii PVC II a Curții, punctul 38 de mai sus, reclamanta susține că, în cauza în care s-a pronunțat această hotărâre, nici Tribunalul, nici Curtea nu au putut avea intenția să soluționeze problema dacă recursul introdus de Comisie împotriva unei hotărâri de anulare a Tribunalului are ca efect suspendarea termenului de prescripție pe parcursul procedurii de recurs.

70 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

71 Cu titlu introductiv, trebuie subliniat că Regulamentul nr. 2988/74 a instituit o reglementare completă care guvernează în detaliu termenele în care Comisia are dreptul, fără să aducă atingere cerinței fundamentale privind securitatea juridică, să aplice amenzi întreprinderilor care fac obiectul unor proceduri de aplicare a normelor comunitare de concurență (Hotărârea Tribunalului din 19 martie 2003, CMA CGM și alții/Comisia, T-213/00, Rec., p. II-913, punctul 324, și Hotărârea Tribunalului din 18 iunie 2008, Hoechst/Comisia, T-410/03, Rep., p. II-881, punctul 223).

72 Astfel, în temeiul articolului 1 alineatul (1) litera (b) și alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/74, precum și al articolului 2 alineatul (3) din același regulament, termenul de prescripție expiră în cazul în care Comisia nu a aplicat o amendă sau o sancțiune în termen de cinci ani ulteriori momentului de începere a termenului de prescripție fără a fi intervenit între timp un act de întrerupere sau, cel mai târziu, în termen de 10 ani

ulteriori aceluiași moment de începere, dacă au avut loc acte de întrerupere. Cu toate acestea, în temeiul articolului 2 alineatul (3) din acest regulament, termenul de prescripție astfel definit se prelungește cu perioada în care termenul de prescripție este suspendat în conformitate cu articolul 3 din același regulament (Hotărârea PVC II a Curții, punctul 38 de mai sus, punctul 140).

73 Potrivit articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74, termenul de prescripție a acțiunii este suspendat atât timp cât decizia Comisiei face obiectul unei acțiuni în curs de soluționare la Curtea de Justiție a Comunităților Europene.

74 În speță, din decizia atacată reiese că, în cazul respectiv, Comisia a aplicat normele privind prescripția după cum urmează.

75 Mai întâi, Comisia a considerat că, în ceea ce privește încălcările continue sau continuate, termenul de prescripție a început să curgă de la sfârșitul anului 1990. Aceasta a adăugat deopotrivă că, deși se presupune că încălcarea încetase la 19 decembrie 1990, iar adoptarea și notificarea Deciziei 91/298 nu au întrerupt termenul de prescripție, Comisia ar fi avut la dispoziție pentru adoptarea deciziei un termen care curgea cel puțin până la sfârșitul anului 1995 [considerentul (74)].

76 În continuare, Comisia a considerat că termenul de prescripție trebuia prelungit cu perioada în care acțiunea împotriva deciziei era în curs de soluționare la Tribunal [considerentul (75)]. Or, în speță, în măsura în care acțiunea fusese introdusă la Tribunal la 2 mai 1991, Tribunalul a pronunțat hotărârea la 29 iunie 1995, recursul fusese formulat la Curte la 30 august 1995, iar Curtea pronunțase hotărârea la 6 aprilie 2000, termenul de prescripție fusese suspendat pe o perioadă minimă de opt ani, nouă luni și patru zile [considerentul (77)]. Prin urmare, Comisia a considerat că, pentru adoptarea unei noi decizii, avea la dispoziție un termen ce curgea cel puțin până în luna septembrie 2004 [considerentul (78)].

77 Din cele arătate rezultă că, în opinia Comisiei, decizia atacată, din 13 decembrie 2000, a fost adoptată înainte de expirarea termenului de prescripție.

78 Cu privire la acest aspect, trebuie arătat de la bun început că termenul de prescripție a început să curgă atunci când a încetat încălcarea, respectiv în 1989, după cum se va arăta la punctele 293-305 de mai jos, iar nu în 1990, după cum susține Comisia.

79 Apoi, după cum pârțile subliniază în mod întemeiat, trimiterea cuprinsă la articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/74 la „o procedură în curs de soluționare la Curtea de Justiție a Comunităților Europene" trebuie interpretată, din momentul constituirii Tribunalului, în sensul că are în primul rând în vedere o procedură în curs de soluționare la această instanță, în măsura în care acțiunile de aplicare a sancțiunilor sau a amenzilor în domeniul dreptului concurenței intră în competența sa. Prin urmare, termenul de prescripție a fost suspendat pe întreaga durată a procedurii în fața Tribunalului.

80 În sfârșit, din cuprinsul punctului 157 din Hotărârea PVC II a Curții, punctul 38 de mai sus, rezultă că, în înțelesul articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74, termenul de prescripție este suspendat atât timp cât decizia în cauză face obiectul unei proceduri în curs de soluționare „la Tribunal și la Curte". Prin urmare, termenul de prescripție a fost suspendat deopotrivă pe întreaga durată a procedurii în fața Curții, fără a fi necesară pronunțarea cu privire la perioada cuprinsă între pronunțarea hotărârii Tribunalului și sesizarea Curții.

81 Din cele de mai sus rezultă că, în speță, termenul de prescripție nu a expirat, întrucât a început să curgă în 1989, iar la 13 decembrie 2000 Comisia a dispus aplicarea unei amenzi, respectiv în termenul de cinci ani de la momentul de începere a termenului de prescripție, prelungit cu perioada în care termenul de prescripție a fost suspendat. În această privință, eroarea săvârșită de Comisie în decizia atacată, referitoare la data la care a încetat încălcarea, nu are efect asupra faptului că decizia a fost adoptată cu respectarea normelor privind prescripția instituite de Regulamentul nr. 2988/74.

82 Niciunul dintre argumentele invocate de reclamantă nu este de natură să conteste această considerație.

83 Astfel, în primul rând, trebuie arătat că articolul 60 din Statutul Curții și articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/74 au un domeniu de aplicare diferit. Lipsa efectului suspensiv al unui recurs nu este de natură să lipsească articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/74 de toate efectele care privesc situații în care Comisia trebuie să aștepte decizia instanței comunitare. Așadar, nu poate fi primită teza reclamantei potrivit căreia Comisia nu ar trebui să ia în considerare perioada în care un recurs este în curs de soluționare la Curte, deoarece ar avea ca rezultat să lipsească hotărârea Curții asupra acestui recurs de motivul existenței și de efectele sale.

84 În al doilea rând, în ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia instituirea unui dublu grad de jurisdicție nu permite extinderea perioadei de suspendare a termenului de prescripție, trebuie amintit că articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/74 acordă Comisiei protecție împotriva efectului prescripției în situații în care trebuie să aștepte decizia instanței comunitare, în cadrul unor proceduri a căror desfășurare nu o gestionează, înainte de a avea cunoștință dacă actul atacat este sau nu este afectat de nelegalitate (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 38 de mai sus, punctul 144).

85 În al treilea rând, în ceea ce privește argumentul potrivit căruia Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, nu ar avea relevanță pentru soluționarea prezentului litigiu, dimpotrivă, din textul acestei hotărâri rezultă cu claritate că, în general, la termenul de prescripție trebuie adăugată perioada în care termenul de prescripție a fost suspendat, și anume nu doar perioada în care procedura era în curs de soluționare la Tribunal, ci și perioada în care procedura era în curs de soluționare la Curte.

86 În al patrulea rând, în ceea ce privește argumentul potrivit căruia suspendarea prescripției pe durata unei proceduri de recurs ar determina acordarea unor efecte unei decizii anulate în primă instanță, este suficient să se arate că suspendarea termenului de prescripție permite Comisiei doar să adopte eventual o nouă decizie în ipoteza

respingerii recursului formulat împotriva unei hotărâri a Tribunalului de anulare a unei decizii a Comisiei. Această suspendare a termenului de prescripție nu produce niciun efect asupra deciziei anulate prin hotărârea Tribunalului.

87 În al cincilea rând, în cazul unui recurs, desigur, Comisia nu este împiedicată formal să acționeze și să adopte o nouă decizie ca urmare a anulării de către Tribunal a deciziei inițiale. Cu toate acestea, o acțiune îndreptată împotriva deciziei finale de aplicare a unor sancțiuni suspendă termenul de prescripție în materie de acțiuni până în momentul în care instanța comunitară s-a pronunțat definitiv cu privire la acea acțiune (Hotărârea PVC II a Curții, punctul 38 de mai sus, punctul 147). Astfel, potrivit jurisprudenței Curții, articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/74 protejează Comisia împotriva efectului prescripției în situații în care trebuie să aștepte decizia instanței comunitare, în cadrul unor proceduri a căror desfășurare nu o gestionează, înainte de a avea cunoștință dacă actul atacat este sau nu este afectat de nelegalitate. Articolul 3 menționat privește, așadar, ipoteze în care inacțiunea instituției nu este consecința unei lipse de diligență (Hotărârea PVC II a Curții, punctul 38 de mai sus, punctul 144). Prin urmare, Comisia nu poate fi criticată că a introdus un recurs în cadrul exercitării dreptului său la apărare și că, înainte de a adopta o nouă decizie, a așteptat Hotărârea Comisia/Solvay, punctul 19 de mai sus.

88 În al șaselea rând, trebuie adăugat că interpretarea articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74 propusă de reclamantă determină dificultăți practice serioase. Astfel, în cazul în care Comisia trebuie să adopte o nouă decizie ca urmare a anulării unei decizii de către Tribunal, fără a aștepta hotărârea Curții, există riscul ca cele două decizii cu același obiect să coexiste în ipoteza în care Curtea ar anula hotărârea Tribunalului.

89 În plus, este contrară cerințelor de celeritate a procedurii administrative obligarea Comisiei să adopte o nouă decizie numai pentru unicul scop de a evita expirarea termenului de prescripție înainte de a avea cunoștință dacă decizia inițială este sau nu este afectată de nelegalitate.

90 Din toate cele de mai sus rezultă că primul aspect al primului motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe încălcarea principiului termenului rezonabil

— Argumentele părților

91 Reclamanta susține că a avut cunoștință de „acuzația împotriva sa" la 13 martie 1990, dată la care i-a fost adresată comunicarea privind obiecțiunile, respectiv cu 11 ani înainte de data introducerii prezentei acțiuni. În plus, miza prezentei cauze ar prezenta în privința sa o importanță specifică în măsura în care, prin Decizia 91/298, iar ulterior prin decizia atacată, Comisia i-a imputat o încălcare gravă și i-a aplicat o amendă de 3 milioane de euro. Or, în momentul introducerii prezentei acțiuni, nicio decizie definitivă nu ar fi fost adoptată cu privire la acuzațiile formulate în privința sa în comunicarea privind obiecțiunile.

92 Referindu-se la articolul 6 alineatul (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare „CEDO"), semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, reclamanta arată că, analizată în ansamblu, procedura inițiată în februarie 1990 a depășit în mod vădit un termen rezonabil. Cu privire la acest aspect, jurisprudența comunitară nu ar prevedea ca durata procedurii să fie analizată etapă cu etapă. Prin urmare, Comisia nu ar avea temei să aștepte cinci ani și jumătate pentru adoptarea unei noi decizii, atât timp cât recursul introdus la Curte nu ar avea efect suspensiv.

93 În urma Hotărârii Solvay II, punctul 16 de mai sus, Comisia ar fi ales nu numai să introducă o acțiune cu privire la care se putea aștepta că va fi respinsă în lumina Hotărârii Comisia/BASF și alții, punctul 65 de mai sus, ci și să aștepte finalizarea acesteia înainte de a adopta decizia atacată. În plus, în opinia reclamantei, Comisia a

așteptat încă opt luni după Hotărârea Comisia/Solvay, punctul 19 de mai sus, deși, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, noua decizie fusese adoptată în termen de o lună și jumătate.

94 Pe de altă parte, Comisia ar confunda termenul rezonabil cu termenul de prescripție, considerând în mod greșit că, pentru a adopta o nouă decizie, avea dreptul să aștepte anul 2004. Astfel, în decizia atacată, Comisia nu ar menționa elementele pe care se întemeiază pentru a considera că, în speță, a fost respectat termenul rezonabil. În opinia reclamantei, indiferent de justificarea duratei fiecărei etape a procedurii, „un termen de 14-16 ani, chiar superior, pentru întreaga procedură, cuprins între comunicarea privind obiecțiunile și decizia definitivă a Tribunalului sau a Curții", nu poate fi calificat drept rezonabil.

95 Prin urmare, Tribunalul ar avea obligația să constate depășirea termenului rezonabil și să anuleze decizia atacată în măsura în care, în acest stadiu, nu ar mai avea posibilitatea să se pronunțe în termen rezonabil cu privire la acuzațiile formulate împotriva reclamantei. Orice altă soluție, constând, de exemplu, în luarea în considerare a depășirii termenului rezonabil pentru stabilirea cuantumului amenzii, nu ar remedia încălcarea articolului 6 din CEDO. În plus, reclamanta susține că, în temeiul principiilor formulate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, nu are obligația să demonstreze că depășirea termenului rezonabil a prejudiciat dreptul său la apărare, care ar constitui un motiv distinct de anulare. Astfel, criteriul atingerii aduse dreptului la apărare ar fi distinct de dreptul de judecare a cauzei într-un termen rezonabil în materie penală.

96 În orice caz, reclamanta susține că depășirea termenului rezonabil și deteriorarea probelor rezultată din această situație creează obstacole în calea apărării sale, lipsind-o în special de posibilitatea de a dovedi argumentele invocate în cererea introductivă. În plus, reclamanta susține că nu mai poate recurge la vechii săi salariați, care erau angajați în sectorul și în filiala în cauză. Astfel, reclamanta susține că este „incomodată în mod real în apărarea sa".

97 Reclamanta consideră că trebuie sancționată mai ales inacțiunea culpabilă a Comisiei în cursul celor cinci ani și jumătate ulteriori Hotărârii Solvay II, punctul 16 de mai sus. Cu privire la acest aspect, reclamanta precizează că a putut avea încrederea legitimă în renunțarea de către Comisie la redeschiderea dosarului, astfel încât nu a încercat să conserve în mod sistematic o urmă de fapte și de documente care îi puteau fi utile în apărare. În plus, în afara unor împrejurări excepționale, politica sa de arhivare i-ar impune o distrugere sistematică a arhivelor după zece ani, chiar după cinci ani.

98 În sfârșit, a considera că revine reclamantei sarcina dovedirii caracterului nerezonabil ar fi contrar jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, potrivit căreia, în cazul unor perioade îndelungate de inactivitate, autoritățile naționale au obligația de a explica motivele acestei inactivități, care ar putea fi justificate numai de împrejurări excepționale. Reclamanta susține deopotrivă că, spre deosebire de Comisie, nu i se poate imputa o acțiune care să urmărească întârzierea procedurii din 1989 încoace. În opinia reclamantei, Comisia s-a dovedit incapabilă să respecte normele sale interne de autentificare și principiul securității juridice, ceea ce a întârziat cu mai mulți ani examinarea pe fond a deciziei inițiale.

99 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

100 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, în domeniul concurenței, procedurile administrative desfășurate în temeiul Regulamentului nr. 17 ce pot avea ca rezultat sancțiuni prevăzute de acesta și procedura jurisdicțională la instanța comunitară trebuie să respecte principiul termenului rezonabil (Hotărârea PVC II a Curții, punctul 38 de mai sus, punctul 179).

101 În primul rând, în susținerea criticii întemeiate pe caracterul nerezonabil al duratei procedurii administrative, reclamanta invocă în special faptul că, deși recursul nu are efect suspensiv, Comisia a așteptat cinci ani și jumătate, fără niciun motiv, pentru a adopta o nouă decizie ca urmare a anulării Deciziei 91/298 prin Hotărârea Solvay II, punctul 16 de mai sus.

102 Or, după cum s-a constatat în cadrul examinării primului aspect al primului motiv, termenul de prescripție a fost suspendat în temeiul articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74 pe întreaga durată a procedurii în fața Curții ca urmare a introducerii recursului împotriva Hotărârii Solvay II, punctul 16 de mai sus. Prin urmare, Comisia nu poate fi criticată că a încălcat principiul termenului rezonabil doar pentru că a așteptat pronunțarea Curții în cadrul unui asemenea recurs înainte de adoptarea deciziei atacate.

103 În al doilea rând, reclamanta susține, într-un mod mai general, că durata procedurii administrative, analizată în ansamblu, și anume între trimiterea comunicării privind obiecțiunile și adoptarea deciziei atacate, a depășit un termen rezonabil.

104 Acest argument trebuie respins.

105 Într-adevăr, în cadrul examinării unei critici întemeiate pe încălcarea principiului termenului rezonabil, trebuie realizată o distincție între procedura administrativă și procedura jurisdicțională. Astfel, perioada în care instanța comunitară a examinat legalitatea Deciziei 91/298 și validitatea Hotărârii Solvay II, punctul 16 de mai sus, nu poate fi luată în considerare în cadrul stabilirii duratei procedurii desfășurate la Comisie (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 38 de mai sus, punctele 202-204).

106 În al treilea rând, reclamanta critică durata procedurii administrative, cuprinsă între pronunțarea Hotărârii Comisia/Solvay, punctul 19 de mai sus, și adoptarea deciziei atacate.

107 În această privință, trebuie amintit că această perioadă a debutat la 6 aprilie 2000, data pronunțării Hotărârii Comisia/Solvay, punctul 19 de mai sus, și a încetat la 13 decembrie 2000, odată cu adoptarea deciziei atacate. Așadar, durata acestei etape a procedurii administrative a fost de opt luni și șapte zile.

108 În această perioadă, Comisia a efectuat doar modificări de formă ale Deciziei 91/298, în special prin introducerea unui nou fragment referitor la „procedurile în fața Tribunalului de Primă Instanță și în fața Curții de Justiție", privind aprecierea respectării termenelor de prescripție. Pe de altă parte, adoptarea deciziei atacate nu a fost precedată de niciun act suplimentar de investigare, Comisia întemeindu-se pe rezultatele investigației desfășurate cu zece ani înainte. Cu toate acestea, trebuie să se admită că, și în aceste condiții, anumite investigații și acțiuni comune în cadrul administrației pot fi indispensabile pentru a ajunge la un asemenea rezultat.

109 În această perspectivă, termenul de opt luni și șapte zile, cuprins între pronunțarea Hotărârii Comisia/Solvay, punctul 19 de mai sus, și adoptarea deciziei atacate, nu trebuie considerat nerezonabil.

110 În al patrulea rând, în ceea ce privește durata procedurii administrative, cuprinsă între trimiterea comunicării privind obiecțiunile și adoptarea Deciziei 91/298, trebuie arătat că reclamanta nu a susținut că aceasta era, ca atare, susceptibilă de a fi criticată. Astfel, reclamanta s-a limitat să afirme că acest caracter rezonabil al termenului trebuie apreciat începând cu 13 martie 1990, respectiv de la data la care i-a fost adresată comunicarea privind obiecțiunile, fără a critica perioada de unsprezece luni și jumătate cuprinsă între comunicarea privind obiecțiunile și adoptarea Deciziei 91/298, la 1 martie 1991.

111 Din toate cele de mai sus rezultă că reclamanta nu a invocat niciun element care să permită să se considere că, în speță, durata întregii proceduri administrative este excesivă.

112 Astfel, chiar dacă trebuie luată în considerare etapa procedurii administrative anterioare comunicării privind obiecțiunile (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 21 septembrie 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia, C-105/04 P, Rec., p. I-8725, punctul 51), trebuie să se considere că, în lumina îndeosebi a investigațiilor efectuate începând cu luna aprilie 1989, a cererilor de informații efectuate în continuare și a deschiderii din oficiu a procedurii, la 19 februarie 1990, durata întregii proceduri administrative nu este excesivă. În aceste condiții, nu pot fi considerate nerezonabile nici durata de aproximativ unsprezece luni cuprinsă între investigațiile efectuate începând cu luna aprilie 1989 de Comisie și data comunicării privind obiecțiunile, nici durata întregii proceduri administrative.

113 Trebuie adăugat că, în orice caz, încălcarea principiului termenului rezonabil ar justifica anularea deciziei adoptate în urma unei proceduri administrative în materie de concurență numai în măsura în care ar produce și o încălcare a dreptului la apărare al întreprinderii în cauză. Astfel, în cazul în care nu s-a stabilit că trecerea excesivă a timpului a afectat capacitatea întreprinderilor în cauză de a se apăra în mod efectiv, nerespectarea principiului termenului rezonabil nu are efect asupra legalității procedurii administrative (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, punctul 122).

114 Cu privire la acest aspect, reclamanta susține că îi este dificil să se apere împotriva acuzațiilor privind fapte pretins produse în acea perioadă, deoarece nu mai poate recurge la angajații săi care își desfășurau activitatea la momentul faptelor în sectorul și în filiala avute în vedere.

115 Cu toate acestea, Comisia nu a efectuat niciun act de investigare în perioada cuprinsă între pronunțarea Hotărârii Comisia/Solvay, punctul 19 de mai sus, și decizia atacată.

116 În plus, din decizia atacată rezultă că aceasta se întemeiază pe aceleași motive ca acelea ale Deciziei 91/298, conținutul celor două decizii este cvasiidentic, iar Comisia nu a luat în considerare niciun element nou care să necesite exercitarea unui drept la apărare.

117 În aceste împrejurări, nu s-a încălcat dreptul la apărare al reclamantei.

118 În al cincilea rând, în ceea ce privește procedura jurisdicțională, se impune constatarea că, în cuprinsul cererii introductive, reclamanta nu contestă în mod direct durata procedurii în fața Tribunalului, iar apoi în fața Curții, în ceea ce privește Decizia 91/298.

119 În orice ipoteză, trebuie amintit că principiul general al dreptului comunitar conform căruia orice persoană are dreptul la un proces echitabil, inspirat din articolul 6 alineatul (1) din CEDO, și în special dreptul la un proces într-un termen rezonabil, este aplicabil în cadrul unei acțiuni în justiție împotriva unei decizii a Comisiei ce aplică amenzi unei întreprinderi pentru încălcarea dreptului concurenței. Caracterul rezonabil al termenului trebuie apreciat în funcție de circumstanțele proprii fiecărei cauze și în special de importanța litigiului pentru persoana interesată, de complexitatea cauzei, precum și de comportamentul reclamantului și de cel al autorităților competente. Lista acestor criterii nu este exhaustivă, iar aprecierea caracterului rezonabil al termenului nu necesită o examinare sistematică a împrejurărilor cauzei în raport cu fiecare criteriu atunci când durata procedurii apare ca fiind justificată în raport cu unul dintre acestea. Astfel, complexitatea cauzei poate fi reținută pentru a justifica un termen care este, la prima vedere, prea lung (a se vedea Hotărârea Curții din 25 ianuarie 2007, Sumitomo Metal Industries și Nippon Steel/Comisia, C-403/04 P și C-405/04 P, Rep., p. I-729, punctele 115-117 și jurisprudența citată).

120 În plus, în Hotărârea din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia (C-185/95 P, Rec., p. I-8417), după ce a constatat că Tribunalul a încălcat cerințele de respectare a termenului rezonabil, pentru motive de celeritate procedurală și pentru a garanta remedierea imediată și efectivă a unei asemenea nereguli procedurale, Curtea a declarat fondat motivul întemeiat pe durata excesivă a procedurii invocat în vederea anulării hotărârii atacate, în măsura în care stabilea cuantumul amenzii aplicate recurentei la

3 milioane de ECU. În lipsa oricărui indiciu că durata procedurii a avut efect asupra soluționării litigiului, Curtea s-a pronunțat în sensul că acest motiv nu putea determina anularea în totalitate a hotărârii atacate, iar un cuantum de 500 000 de ECU constituia o despăgubire echitabilă, din cauza duratei excesive a procedurii, reducând, așadar, cuantumul amenzii aplicate întreprinderii în cauză.

121 Prin urmare, în lipsa oricărui indiciu că durata procedurii a avut efect asupra soluționării litigiului, o eventuală depășire în speță a termenului rezonabil de către instanța comunitară, chiar dacă s-ar presupune a fi dovedită, nu ar avea niciun efect asupra legalității deciziei atacate.

122 Trebuie adăugat că, în cererea introductivă, reclamanta a renunțat expres la posibilitatea reducerii amenzii cu titlu de despăgubire pentru pretinsa încălcare a dreptului său de judecare a cauzei într-un termen rezonabil. Mai mult, aceasta nu a introdus o cerere de despăgubiri.

123 Așadar, trebuie respins al doilea aspect al primului motiv și, în consecință, primul motiv trebuie respins în totalitate.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea normelor fundamentale de procedură

124 Al doilea motiv cuprinde, în esență, șapte aspecte, întemeiate, în primul rând, pe încălcarea principiului colegialității, în al doilea rând, pe încălcarea principiului securității juridice, în al treilea rând, pe dreptul reclamantei de a fi din nou audiată, în al patrulea rând, pe lipsa unei noi consultări a Comitetului consultativ, în al cincilea rând, pe compunerea nelegală a Comitetului consultativ, în al șaselea rând, pe încălcarea dreptului de acces la dosar și, în al șaptelea rând, pe încălcarea principiilor imparțialității, bunei administrări și proporționalității.

125 Tribunalul consideră oportun să examineze al șaselea aspect al celui de al doilea motiv în cadrul celui de al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului de acces la dosar, ca urmare a examinării motivului privind fondul cauzei.

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe încălcarea principiului colegialității

— Argumentele părților

126 Reclamanta arată că, potrivit scrisorii de însoțire din 10 ianuarie 2001, semnată de membrul Comisiei responsabil cu problemele de concurență, decizia atacată a fost adoptată de colegiul comisarilor la 13 decembrie 2000.

127 Or, din declarațiile purtătorului de cuvânt al Comisiei, reproduse într-un comunicat de presă din 12 decembrie 2000 al unei agenții de presă, ar reieși că decizia de a adopta din nou Decizia 91/298 fusese luată deja cel mai târziu în ajunul zilei în care colegiul comisarilor s-a reunit în vederea deliberării.

128 În opinia reclamantei, în lipsa menționării că deliberarea colegiului comisarilor a avut loc la o dată anterioară celei de 12 decembrie 2000, trebuie să se deducă faptul că decizia atacată a fost adoptată cu încălcarea principiului colegialității.

129 Pe de altă parte, dacă se presupune că, în realitate, decizia atacată a fost adoptată de colegiul comisarilor, din comunicatul de presă al unei agenții de presă din 12 decembrie 2000 ar rezulta că, aparent, Comisia decisese să adopte o nouă decizie cu conținut identic celui al Deciziei 91/298 pentru motivul că reclamanta nu contestase niciodată

fondul acesteia din urmă. Or, reclamanta susține că a criticat aprecierea în drept și în fapt efectuată de Comisie, precum și principiul și cuantumul amenzii. Prin urmare, colegiul comisarilor nu ar fi fost informat în mod corect cu privire la poziția reclamantei în momentul în care a decis să adopte decizia atacată.

130 De asemenea, reclamanta solicită Tribunalului obligarea Comisiei să depună toate documentele interne referitoare la adoptarea deciziei atacate și, în special, procesele-verbale ale tuturor ședințelor colegiului comisarilor în cursul cărora a fost discutat proiectul de decizie, precum și documentele prezentate colegiului.

131 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

132 Potrivit unei jurisprudențe constante, principiul colegialității se întemeiază pe egalitatea membrilor Comisiei în cadrul participării la luarea deciziei și presupune în special ca deliberarea privind deciziile să fie realizată în comun și ca toți membrii colegiului să fie răspunzători în mod colectiv pe plan politic cu privire la toate deciziile adoptate (Hotărârea Curții din 29 septembrie 1998, Comisia/Germania, C-191/95, Rec., p. I-5449, punctul 39, și Hotărârea Curții din 13 decembrie 2001, Comisia/Franța, C-1/00, Rec., p. I-9989, punctul 79).

133 Respectarea principiului colegialității și în special necesitatea ca deliberarea privind deciziile să fie realizată în comun interesează în mod obligatoriu subiectele de drept vizate de efectele juridice pe care acestea le produc, în sensul că trebuie să li se garanteze că aceste decizii au fost luate în mod efectiv de colegiu și corespund cu exactitate voinței acestuia. Această situație se regăsește în special în cazul actelor calificate expres ca fiind decizii, pe care Comisia trebuie să le adopte în privința întreprinderilor sau a asocierilor

de întreprinderi în vederea respectării normelor de concurență și care au ca obiect constatarea unei încălcări a acestor norme, emiterea de somații în privința acestor întreprinderi și aplicarea unor sancțiuni pecuniare acestora (Hotărârea Comisia/BASF și alții, punctul 65 de mai sus, punctele 64 și 65).

134 În speță, reclamanta susține că, potrivit unui comunicat de presă din 12 decembrie 2000 al unei agenții de presă, purtătorul de cuvânt al Comisiei a anunțat că aceasta ar adopta din nou aceeași decizie la 13 decembrie 2000.

135 Cu toate acestea, dacă se presupune că purtătorul de cuvânt al Comisiei a făcut declarația la care se referă reclamanta, simplul fapt că un comunicat de presă al unei societăți private menționează o declarație care nu prezintă caracter oficial nu poate fi suficient pentru a se considera că a fost încălcat de Comisie principiul colegialității. Astfel, această declarație nu crea nicio obligație pentru colegiul comisarilor, iar în cadrul ședinței din 13 decembrie 2000, la sfârșitul unei deliberări în comun, ar fi putut, așadar, să decidă inclusiv să nu adopte decizia atacată.

136 Trebuie adăugat că la 13 decembrie 2000 a fost publicat comunicatul de presă oficial al Comisiei.

137 Pe de altă parte, chiar dacă se presupune că purtătorul de cuvânt al Comisiei a declarat că reclamanta nu a contestat niciodată fondul Deciziei 91/298, un asemenea argument este inoperant. Astfel, potrivit considerentului (70) al deciziei atacate, Comisia a adoptat noua decizie cu un conținut cvasiidentic celui al Deciziei 91/298 pentru motivul că aceasta fusese anulată pentru un viciu de procedură. Prin urmare, faptul că reclamanta a criticat fondul Deciziei 91/298 este lipsit de pertinență.

138 Din cele de mai sus rezultă că, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii, nu este necesară obligarea Comisiei să depună toate documentele interne referitoare la adoptarea deciziei atacate.

139 Prin urmare, trebuie respins primul aspect al celui de al doilea motiv.

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe încălcarea principiului securității juridice

— Argumentele părților

140 Reclamanta sugerează că formalitățile de autentificare stabilite de Regulamentul de procedură al Comisiei (JO 1999, L 252, p. 41), aplicabil la momentul adoptării deciziei atacate, nu sunt conforme cerințelor prevăzute de Hotărârile Comisia/BASF și alții, punctul 65 de mai sus (punctele 73-76), și Comisia/Solvay, punctul 19 de mai sus (punctele 44-49).

141 Astfel, articolul 16 primul paragraf din Regulamentul de procedură al Comisiei în vigoare în acel moment nu ar impune nicio formalitate pentru autentificarea deciziei atacate, care nu este semnată, deși menționează numele membrului Comisiei responsabil cu problemele de concurență. În special, nu s-ar fi prevăzut că actele adoptate trebuie atașate notei de sinteză în momentul întocmirii acesteia, astfel încât „autentificarea uneia sau a alteia dintre aceste note nu are legătură directă cu actul adoptat". Cu privire la acest aspect, articolul 16 primul paragraf din Regulamentul de procedură a Comisiei ar fi diferit de articolul 15 din Decizia Consiliului din 5 iunie 2000 de adoptare a Regulamentului de procedură al Consiliului (JO L 149, p. 21).

142 Prin urmare, Regulamentul de procedură al Comisiei ar încălca caracterul fundamental al formalităților de autentificare și ar contraveni principiului securității juridice. Așadar, decizia atacată nu ar fi fost autentificată în mod legal.

143 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

144 Cu titlu introductiv, Tribunalul consideră că argumentarea reclamantei trebuie interpretată în sensul că invocă nelegalitatea unei dispoziții a Regulamentului de procedură al Comisiei în vigoare la momentul adoptării deciziei atacate.

145 O asemenea excepție de nelegalitate trebuie considerată admisibilă.

146 Astfel, potrivit jurisprudenței, domeniul de aplicare al articolului 241 CE trebuie să cuprindă și dispozițiile unui regulament de procedură al unei instituții, care, deși nu constituie temeiul juridic al deciziei atacate și nu produc efecte analoge celor ale unui regulament în sensul acestui articol din tratat, prevăd normele fundamentale de procedură necesare în vederea adoptării acestei decizii și asigură, așadar, securitatea juridică a persoanelor care sunt destinatare ale acestei decizii. Astfel, este necesar ca fiecare destinatar al unei decizii să poată contesta pe cale incidentă legalitatea actului ce condiționează validitatea formală a acestei decizii, în pofida faptului că actul în cauză nu constituie temeiul său juridic, din moment ce nu a fost în măsură să solicite anularea acestui act înainte de primirea notificării deciziei în litigiu. Prin urmare, dispozițiile Regulamentului de procedură al Comisiei pot face obiectul unei excepții de nelegalitate în măsura în care acestea asigură protecția particularilor (Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, punctele 286 și 287).

147 În plus, trebuie amintit că excepția de nelegalitate trebuie limitată la ceea ce este necesar pentru soluționarea litigiului.

148 Astfel, scopul articolului 241 CE este de a permite unei părți contestarea aplicabilității unui anumit act cu caracter general numai dacă este utilă unei acțiuni oarecare. Actul general a cărui nelegalitate este invocată trebuie să fie aplicabil, direct sau indirect, în cauza ce face obiectul acțiunii și trebuie să existe o legătură juridică directă între decizia individuală atacată și actul general în discuție (a se vedea Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, punctele 288 și 289 și jurisprudența citată).

149 Cu privire la acest aspect, trebuie amintit că decizia atacată a fost autentificată în temeiul dispozițiilor articolului 16 primul paragraf din Regulamentul de procedură al Comisiei. Prin urmare, există o legătură juridică directă între această decizie și articolul respectiv din Regulamentul de procedură al Comisiei a cărui nelegalitate este invocată de reclamantă. Rezultă că articolul 16 primul paragraf din Regulamentul de procedură al Comisiei aplicabil la momentul adoptării deciziei atacate poate face obiectul unei excepții de nelegalitate.

150 Așadar, se impune să se verifice dacă formalitățile de autentificare stabilite de Regulamentul de procedură al Comisiei sunt sau nu sunt conforme cerințelor principiului securității juridice.

151 În speță, textul de referință este articolul 16 primul paragraf din Regulamentul de procedură al Comisiei, în versiunea aplicabilă la momentul adoptării deciziei atacate, cu următorul cuprins:

„Actele adoptate în cadrul unei ședințe se atașează astfel încât să nu poată fi separate, în limba sau în limbile care sunt autentice, unei note de sinteză întocmite la sfârșitul

ședinței Comisiei în cursul căreia acestea au fost adoptate. Aceste acte sunt autentificate prin semnăturile președintelui și secretarului general pe ultima pagină a notei de sinteză.” [traducere neoficială]

152 În Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, a fost examinată legalitatea articolului 16 primul paragraf din Regulamentul de procedură al Comisiei din 17 februarie 1993 (JO L 230, p. 15), care avea următorul cuprins:

„Actele adoptate în cadrul unei ședințe […] se anexează, în limba sau în limbile care sunt autentice, procesului-verbal al ședinței Comisiei în cursul căreia acestea au fost adoptate sau în cursul căreia s-a luat act de adoptarea lor. Aceste acte sunt autentificate prin semnăturile președintelui și secretarului general pe prima pagină a procesului-verbal.” [traducere neoficială]

153 În hotărârea menționată, Tribunalul a considerat că cerințele prevăzute în dispoziția respectivă constituiau prin ele însele o garanție suficientă pentru a controla, în cazul contestării, corespondența perfectă a textelor notificate sau publicate cu textul adoptat de colegiu și, totodată, cu voința emitentului lor. Astfel, din moment ce acest text era anexat la procesul-verbal, iar prima pagină a acestuia era semnată de președinte și de secretarul general, între procesul-verbal și documentele pe care le conținea exista o legătură ce permitea garantarea conținutului și a formei exacte ale deciziei colegiului. În această privință, trebuia să se prezume că o autoritate a acționat în conformitate cu legislația aplicabilă atât timp cât neconformitatea acțiunilor sale în raport cu norma nu fusese constatată de instanța comunitară. Prin urmare, autentificarea prevăzută în conformitate cu cerințele articolului 16 primul paragraf din Regulamentul de procedură al Comisiei trebuia considerată legală (Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, punctele 302-304).

154 Or, se impune constatarea că articolul 16 primul paragraf din Regulamentul de procedură al Comisiei, în versiunea aplicabilă la momentul adoptării deciziei atacate, prevedea o procedură de autentificare mai formală decât cea analizată în Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus.

155 Astfel, modificările efectuate între cele două versiuni ale textului sunt următoarele: actele adoptate în ședință nu mai sunt doar „anexate” procesului-verbal, ci „atașate astfel încât să nu poată fi separate”; termenul „proces-verbal” este înlocuit cu „notă de sinteză”; nota este întocmită „la sfârșitul ședinței”; în sfârșit, semnătura nu mai este „pe prima pagină a procesului-verbal”, ci pe „ultima pagină a notei de sinteză”.

156 Analizate în ansamblu, aceste modificări consolidează garanțiile procedurale oferite în vederea respectării principiului securității juridice.

157 Prin urmare, articolul 16 primul paragraf din Regulamentul de procedură al Comisiei aplicabil la data adoptării deciziei atacate nu este afectat de nelegalitate.

158 În aceste condiții, al doilea aspect al celui de al doilea motiv trebuie respins.

Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe încălcarea dreptului reclamantei de a fi din nou audiată

— Argumentele părților

159 Reclamanta recunoaște că, la punctele 246-252 din Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, s-a considerat că, atunci când o decizie a Comisiei este anulată pentru un viciu de procedură, o nouă audiere a întreprinderilor interesate înainte de adoptarea noii decizii se impune numai în măsura în care aceasta conține obiecțiuni noi.

160 Cu toate acestea, soluția respectivă nu ar putea fi transpusă la faptele din prezenta cauză. Pe de o parte, procedura administrativă ar fi afectată de numeroase vicii, din cauza încălcării dreptului de acces la dosar. Pe de altă parte, decizia atacată ar relua analiza cuprinsă în Decizia 91/297, anulată pentru motive diferite decât cele pur formale și care nu a fost adoptată din nou.

161 Astfel, anularea Deciziei 91/297 ar fi afectat validitatea măsurilor pregătitoare deciziei atacate. Într-adevăr, în Hotărârea Solvay I, punctul 17 de mai sus, Tribunalul ar fi constatat că refuzul total al Comisiei de divulgare a documentelor încălca dreptul de acces la reclamantei la dosar. Pe de altă parte, acest viciu de procedură ar afecta atât procedura administrativă care s-a finalizat prin adoptarea Deciziei 91/298, cât și procedura administrativă aferentă Deciziei 91/297. Prin urmare, Comisia ar fi trebuit să redeschidă procedura, acordând reclamantei un acces complet la dosar și permițându-i în continuare să își susțină toate observațiile scrise și orale cu privire la acest aspect.

162 În plus, interpretarea reținută în Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, întrucât ar limita dreptul de a fi audiat doar la posibilitatea ca întreprinderea în cauză să își susțină observațiile cu privire la obiecțiunile reținute împotriva sa, ar fi eronată în drept. Astfel, fiecare întreprindere în cauză ar avea deopotrivă dreptul de a fi audiată și de a-și susține observațiile cu privire la principiul, la oportunitatea și la cuantumul amenzilor. Referindu-se la jurisprudență, reclamanta afirmă că întreprinderilor potențial destinatare ale unei decizii de constatare a unei încălcări din partea acestora și prin care li se aplică o amendă ca urmare a acestui fapt trebuie să li se acorde posibilitatea ca, în etapa procedurii administrative, să își susțină toate observațiile cu privire la amendă. Or, ca urmare a trecerii timpului în prezenta cauză, reclamanta susține că ar fi avut observații noi cu privire la prescrierea dreptului Comisiei de a-i aplica amenzi și cu privire la depășirea termenului rezonabil, precum și cu privire la cuantumul amenzii.

163 Reclamanta consideră că, în urma anulării Deciziei 91/297, ar fi trebuit să fie audiată cu privire la coerența internă a analizei Comisiei, care, în decizia atacată, a prezentat încălcarea incriminată în sensul consolidării efectelor unei pretinse politici generale anticoncurențiale, și cu privire la validitatea anumitor afirmații cuprinse în decizia atacată, referitoare la existența unei înțelegeri cu ICI, care ar fi preluate direct din Decizia 91/297.

164 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

165 În cazul în care, după anularea unei decizii de sancționare a întreprinderilor care au încălcat articolul 81 alineatul (1) CE ca urmare a unui viciu de procedură care privește numai cerințele referitoare la adoptarea sa definitivă de către colegiul comisarilor, Comisia adoptă o nouă decizie cu un conținut substanțial identic și întemeiată pe aceleași obiecțiuni, aceasta nu are obligația să efectueze o nouă audiere a întreprinderilor în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 38 de mai sus, punctele 83-111).

166 În ceea ce privește chestiunile de drept care pot fi invocate în cadrul aplicării articolului 233 CE, precum cele privind trecerea timpului, posibilitatea unei reluări a sancțiunilor, accesul la dosar care ar fi inerent reluării procedurii, intervenția consilierului-auditor și a Comitetului consultativ, precum și eventualele implicații ale articolului 20 din Regulamentul nr. 17, nici acestea nu impun noi audieri în măsura în care nu ar modifica conținutul obiecțiunilor, fiind supuse, dacă este cazul, numai unui control jurisdicțional ulterior (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 38 de mai sus, punctul 93).

167 În speță, Comisia a reluat cvasiintegralitatea conținutului Deciziei 91/298. Aceasta a completat decizia atacată doar cu un fragment privind procedura în fața Tribunalului și a Curții.

168 Desigur, în partea din decizia atacată consacrată situației de fapt, Comisia a adăugat și considerații care își au originea în Decizia 91/297, ulterior anulată prin Hotărârea Solvay I, punctul 17 de mai sus.

169 Cu toate acestea, pe de o parte, Decizia 91/298, aflată la originea deciziei atacate, făcea referire în mod expres la Decizia 91/297 în ceea ce privește informațiile referitoare la produs și la piața sodei (a se vedea punctul I B din considerentele Deciziei 91/298). În replică, reclamanta recunoaște de altfel că fragmentele din Decizia 91/297 reluate în decizia atacată făceau „integral parte" din Decizia 91/298.

170 Pe de altă parte, întrucât aceste informații aveau un caracter factual, nu sunt pertinente în ceea ce privește încălcarea imputată reclamantei în prezenta cauză. Astfel, în speță, comportamentul în cauză privește o înțelegere încheiată între reclamantă și CFK, iar nu practicile anticoncurențiale dintre reclamantă și ICI.

171 Prin urmare, se impune constatarea că decizia atacată și Decizia 91/298 au un conținut substanțial identic și sunt întemeiate pe aceleași motive.

172 În consecință, în conformitate cu jurisprudența citată la punctele 165 și 166 de mai sus, Comisia nu avea obligația să audieze din nou reclamanta înaintea adoptării deciziei atacate.

173 Pe de altă parte, în ceea ce privește argumentul întemeiat pe încălcarea dreptului de acces la dosar, acesta face obiectul unei critici autonome și va fi examinat separat.

174 Din cele de mai sus rezultă că al treilea aspect al celui de al doilea motiv trebuie respins.

Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe lipsa unei noi consultări a Comitetului consultativ privind înțelegerile și pozițiile dominante

— Argumentele părților

175 Reclamanta contestă aprecierea cuprinsă la punctele 254-257 din Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, potrivit căreia în cazul respectiv nu era necesară o nouă consultare a Comitetului consultativ. În opinia reclamantei, în mod contrar aspectelor cu privire la care Tribunalul s-a pronunțat în acea hotărâre, obligația de consultare a Comitetului consultativ nu reiese din articolul 1 din Regulamentul 99/63/CEE al Comisiei din 25 iulie 1963 privind audierile prevăzute la articolul 19 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 17 (JO 127, p. 2268), care se limitează să reglementeze cronologia procedurii ce trebuie urmată, ci din articolul 10 din Regulamentul nr. 17, în versiunea aplicabilă la momentul faptelor. În plus, deși consultarea Comitetului consultativ constituie o garanție procedurală importantă, aceasta ar urmări un scop diferit de simpla audiere a întreprinderii vizate de proiectul de decizie, ceea ce ar fi confirmat de faptul că renunțarea întreprinderii la audiere nu exonerează Comisia de obligația de a consulta Comitetul consultativ.

176 În consecință, în speță ar fi fost necesară consultarea Comitetului consultativ cu privire la proiectul Comisiei de a adopta decizia atacată ca urmare a Hotărârii Comisia/Solvay, punctul 19 de mai sus, în special cu privire la aspectul privind respectarea principiului termenului rezonabil.

177 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

178 Potrivit articolului 10 din Regulamentul nr. 17, în versiunea aplicabilă la momentul faptelor:

„(3) Un Comitet consultativ privind înțelegerile și pozițiile dominante este consultat prealabil oricărei decizii ce rezultă dintr-o procedură prevăzută la alineatul (1) și oricărei decizii privind refacerea, modificarea sau revocarea unei decizii adoptate în temeiul articolului [81] alineatul (3) [CE].

[…]

(5) Consultarea are loc în cursul unei reuniuni comune la invitația Comisiei și nu mai devreme de 14 zile de la trimiterea convocării. [La] aceasta vor fi anexate un rezumat al cauzei, cu indicarea celor mai importante documente, și un proiect preliminar de decizie pentru fiecare caz ce urmează a fi examinat.” [traducere neoficială]

179 Pe de altă parte, articolul 1 din Regulamentul nr. 99/63 prevede:

„Înainte de consultarea Comitetului consultativ privind înțelegerile și pozițiile dominante, Comisia efectuează o audiere în temeiul articolului 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17.” [traducere neoficială]

180 Potrivit unei jurisprudențe constante, din articolul 1 din Regulamentul nr. 99/63 rezultă că audierea întreprinderilor interesate și consultarea Comitetului sunt necesare în aceleași situații (Hotărârea Curții din 21 septembrie 1989, Hoechst/Comisia, 46/87 și 227/88, Rec., p. 2859, punctul 54, și Hotărârea PVC II a Curții, punctul 38 de mai sus, punctul 115).

181 Regulamentul nr. 99/63 a fost înlocuit de Regulamentul (CE) nr. 2842/98 al Comisiei din 22 decembrie 1998 privind audierea părților în anumite proceduri în conformitate cu articolele [81 CE] și [82 CE] (JO L 354, p. 18), în vigoare la momentul adoptării deciziei atacate, al cărui articol 2 alineatul (1) este redactat în mod asemănător articolului 1 din Regulamentul nr. 99/63.

182 În speță, se impune constatarea că, potrivit deciziei atacate, Comitetul consultativ privind înțelegerile și pozițiile dominante a fost consultat prealabil Deciziei 91/298. Reclamanta nu contestă nici existența, nici legalitatea acestei consultări.

183 Prin urmare, în măsura în care decizia atacată nu conține modificări substanțiale în raport cu Decizia 91/298, întrucât Comisia nu avea obligația să audieze din nou reclamanta înaintea adoptării deciziei atacate, nu avea nici obligația să efectueze o nouă consultare a Comitetului consultativ (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 38 de mai sus, punctul 118).

184 Așadar, al patrulea aspect al celui de al doilea motiv trebuie respins.

Cu privire la al cincilea aspect, întemeiat pe compunerea nelegală a Comitetului consultativ privind înțelegerile și pozițiile dominante

— Argumentele părților

185 Reclamanta susține că, după consultarea Comitetului consultativ privind înțelegerile și pozițiile dominante, intervenită înainte de adoptarea Deciziei 91/298 și a deciziei atacate, la 1 ianuarie 1995, au aderat la Comunitate trei state. Din moment ce comitetul menționat este compus dintr-un reprezentant al fiecărui stat membru, Comitetul consultativ nu ar mai fi fost legal compus în momentul în care Comisia a redactat proiectul care a condus la adoptarea deciziei atacate. Așadar, Comisia ar fi trebuit să efectueze o nouă consultare a Comitetului consultativ în compunerea legală.

186 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

187 Potrivit articolului 10 alineatul (4) din Regulamentul nr. 17, în versiunea aplicabilă la momentul faptelor:

„Comitetul consultativ este compus din funcționari cu competență în materie de înțelegeri și de poziții dominante. Fiecare stat membru desemnează un funcționar care îl reprezintă și care poate fi înlocuit, dacă nu poate participa, de un alt funcționar.” [traducere neoficială]

188 Potrivit jurisprudenței, modificarea compunerii unei instituții nu afectează continuitatea instituției, ale cărei acte definitive sau pregătitoare își păstrează în principiu toate efectele (Hotărârea Curții din 13 noiembrie 1990, Fedesa și alții, C-331/88, Rec., p. I-4023, punctul 36).

189 În plus, nu există niciun principiu general de drept comunitar care să impună continuitatea compunerii organului administrativ sesizat cu o procedură care se poate concretiza printr-o amendă (Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, punctele 322 și 323).

190 Rezultă din cele de mai sus inexistența obligației Comisiei de a consulta din nou Comitetul consultativ în urma aderării la Comunitate a încă trei state.

191 Prin urmare, al cincilea aspect al celui de al doilea motiv trebuie respins.

Cu privire la al șaptelea aspect, întemeiat pe încălcarea principiilor imparțialității, bunei administrări și proporționalității

— Argumentele părților

192 Reclamanta susține că decizia atacată reproduce practic textual o decizie adoptată cu 10 ani înainte și nu ia în considerare trecerea timpului și consecințele anulării Deciziei 91/297. În plus, reclamanta invocă obligația Comisiei de acordare a accesului complet la dosar.

193 Pe de altă parte, decizia atacată ar fi lipsită de proporționalitate în măsura în care ar avea ca efect redeschiderea unei proceduri la mult timp după producerea faptelor, astfel încât, în orice caz, ar fi lipsită de orice efect util.

194 Mai mult, reclamanta afirmă că nu au fost indicate motivele pentru care Comisia considera oportun să îi impună din nou o „decizie draconică", deși, pe de altă parte, renunțase să adopte o nouă decizie ca urmare a anulării Deciziei 91/297. Cu toate acestea, Comisia ar fi considerat un întreg încălcările care au stat la baza Deciziilor 91/297, 91/298 și 91/299, deciziile fiind redactate în această perspectivă. Tribunalul s-ar afla, așadar, în imposibilitate să aprecieze motivarea deciziei Comisiei de a adopta o nouă decizie al cărei conținut ar fi cvasiidentic cu cel al Deciziei 91/298.

195 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

196 Sub pretextul unei pretinse încălcări a principiilor imparțialității, bunei administrări și proporționalității, reclamanta reia aceleași argumente ca cele deja invocate, întemeiate în special pe trecerea timpului și pe dreptul de acces la dosar, pe care Tribunalul le examinează separat.

197 Singurul element nou privește nemotivarea în legătură cu adoptarea de către Comisie a unei noi decizii al cărei conținut ar fi cvasiidentic cu cel al Deciziei 91/298. Or, cu privire la acest aspect, se impune constatarea că alegerea Comisiei de a adopta din nou Decizia 91/298 a fost motivată în considerentele (67)-(78) ale deciziei atacate, care se adaugă la Decizia 91/298. Prin urmare, critica invocată de reclamantă este neîntemeiată.

198 În consecință, al șaptelea aspect al celui de al doilea motiv trebuie respins.

199 Din toate cele de mai sus rezultă că al doilea motiv trebuie respins în totalitate, sub rezerva examinării celui de al șaselea aspect, întemeiat pe încălcarea dreptului de acces la dosar, care va fi realizată în cadrul celui de al patrulea motiv.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe neafectarea comerțului dintre statele membre

Argumentele părților

200 Reclamanta susține că decizia atacată a fost „motivată greșit" de Comisie în măsura în care, pentru a încerca să demonstreze efectul asupra comerțului dintre statele membre, se limitează să se refere la o pretinsă politică generală a reclamantei de control al pieței sodei în Comunitate și să afirme că pretinsul acord dintre reclamantă și CFK făcea parte din această politică generală.

201 În opinia reclamantei, această referire la o pretinsă politică generală face trimitere la abordarea Comisiei care, în cazul „Carbonat de sodiu", a considerat întotdeauna că pretinsele încălcări ale articolelor 81 CE și 82 CE se adăugau unele la celelalte pentru a forma o strategie globală care avea în vedere împărțirea piețelor și restrângerea concurenței.

202 Or, în primul rând, Comisia nu ar fi stabilit niciodată existența unui pretins „cartel european" între toți producătorii de carbonat de sodiu.

203 În al doilea rând, comportamentele imputate de Comisie, în cazul în care sunt considerate abuzive, ar constitui fapte izolate și fără impact semnificativ asupra concurenței.

204 În al treilea rând, pretinsul acord în cauză ar privi tonaje minime, Comisia menționând valoarea de 11 000 de tone pentru o perioadă de doi ani pentru o piață mai mare de un milion de tone, respectiv circa 1 % din consumul anual pe piața germană și circa 4 % din capacitatea anuală de producție a CFK. În plus, ar privi, ipotetic, cantități de carbonat de sodiu pe care CFK nu ar fi fost în măsură să le vândă pe piață. Prin urmare, pretinsul acord nu ar fi de natură să aducă în mod sensibil atingere comerțului dintre statele membre.

205 În replică, reclamanta arată că, deși nu a formulat un motiv specific cu privire la existența pretinsului acord pe care Comisia îi impută că l-ar fi încheiat cu CFK, această împrejurare nu are semnificația unei recunoașteri din partea sa a existenței unui asemenea acord.

206 De asemenea, reclamanta arată că prețurile practicate în Germania erau mai ridicate decât în restul Comunității. Prin urmare, în cazul în care CFK ar fi dorit să vândă aceste tonaje în alte state membre, ar fi trebuit să suporte o scădere a veniturilor, pe care nu ar fi avut interesul să o amplifice printr-o nouă scădere a prețurilor pe aceste piețe. În lipsa pretinsului acord, CFK ar fi avut interesul să vândă pe piața germană tonajele care nu ar fi fost preluate de DSW.

207 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

Aprecierea Tribunalului

208 Articolul 81 alineatul (1) CE se aplică numai acordurilor susceptibile să afecteze comerțul dintre statele membre. Potrivit unei jurisprudențe constante, pentru a fi susceptibil să afecteze comerțul dintre statele membre, un acord între întreprinderi trebuie să permită, pe baza unui ansamblu de elemente obiective de drept sau de fapt, să se prezume cu un grad suficient de probabilitate că poate exercita o influență directă sau indirectă, actuală sau potențială, asupra fluxurilor schimburilor comerciale dintre statele membre într-un sens care ar putea aduce atingere obiectivelor realizării unei piețe unice între state (Hotărârea Curții din 11 iulie 1985, Remia și alții/Comisia, 42/84, Rec., p. 2545, punctul 22, și Hotărârea Tribunalului din 13 decembrie 2006, FNCBV și alții/Comisia, T-217/03 și T-245/03, Rec., p. II-4987, punctul 63). Astfel, afectarea schimburilor comerciale intracomunitare rezultă în general din întrunirea mai multor factori, care, examinați în mod individual, nu ar fi în mod necesar determinanți (Hotărârea Curții din 15 decembrie 1994, DLG, C-250/92, Rec., p. I-5641, punctul 54, și Hotărârea Curții din 29 aprilie 2004, British Sugar/Comisia, C-359/01 P, Rec., p. I-4933, punctul 27).

209 În această privință, este puțin important dacă influența unei înțelegeri asupra schimburilor comerciale este defavorabilă, neutră sau favorabilă. Astfel, o restrângere a concurenței este de natură să afecteze comerțul dintre statele membre atunci când este susceptibilă să deturneze fluxurile comerciale de la orientarea pe care ar fi avut-o în alte condiții (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 29 octombrie 1980, van Landewyck și alții/Comisia, 209/78-215/78 și 218/78, Rec., p. 3125, punctul 172).

210 În plus, capacitatea unei înțelegeri de a afecta comerțul dintre statele membre, și anume efectul său potențial, este suficientă pentru ca aceasta să intre în domeniul de aplicare al articolului 81 CE, nefiind necesară demonstrarea unei atingeri efective a schimburilor comerciale (Hotărârea Curții din 21 ianuarie 1999, Bagnasco și alții, C-215/96 și C-216/96, Rec., p. I-135, punctul 48, și Hotărârea Tribunalului din 14 decembrie 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich și alții/Comisia, T-259/02-T-264/02 și T-271/02, Rec., p. II-5169, punctul 166). Este însă necesar ca efectul potențial al înțelegerii asupra comerțului interstatal să fie sensibil sau, cu alte cuvinte, înțelegerea să nu fie nesemnificativă (Hotărârea Curții din 28 aprilie 1998, Javico, C-306/96, Rec., p. I-1983, punctele 12 și 17, și Hotărârea CMA CGM și alții/Comisia, punctul 71 de mai sus, punctul 207).

211 Pe de altă parte, o înțelegere care acoperă întregul teritoriu al unui stat membru are ca efect, prin însăși natura sa, consolidarea împărțirii piețelor la nivel național, împiedicând astfel întrepătrunderea economică dorită de Tratatul CE (Hotărârea Curții din 17 octombrie 1972, Vereeniging van Cementhandelaren/Comisia, 8/72, Rec., p. 977, punctul 29, și Hotărârea din 23 noiembrie 2006, Asnef-Equifax și Administración del Estado, C-238/05, Rec., p. I-11125, punctul 37).

212 În speță, în considerentul (59) al deciziei atacate, Comisia a reținut trei elemente pentru a considera că acordul în cauză afecta comerțul dintre statele membre: în primul rând, acest acord „făcea parte dintr-o politică generală de control al pieței sodei în Comunitate"; în al doilea rând, acest acord „avea ca obiectiv nu numai reducerea substanțială a concurenței în Comunitate, ci și menținerea rigidității structurii de piață și a separării sale în funcție de frontierele naționale"; în al treilea rând, „în lipsa acestui acord, este foarte probabil ca tonajul cumpărat de reclamantă în temeiul garanției să fi fost vândut de CFK pe alte piețe ale Comunității".

213 Mai întâi, se impune constatarea că, în înscrisurile sale, reclamanta nu contestă ultimele două elemente reținute de Comisie.

214 În continuare, trebuie arătat că reclamanta nu invocă niciun motiv de contestare a existenței unui acord încheiat cu CFK, în temeiul căruia, potrivit articolului 1 din decizia atacată, „[reclamanta] garanta CFK un tonaj anual minim de vânzări de sodă în Germania […] și despăgubea CFK pentru orice deficit, prin cumpărarea tonajelor necesare pentru a-și aduce vânzările la minimul garantat".

215 Or, un acord de garantare privind un tonaj anual minim de vânzări pe o piață națională, precum cel în discuție în prezenta cauză, este susceptibil, prin definiție, să deturneze fluxurile comerciale de la orientarea pe care ar fi avut-o în alte condiții. Astfel, acest acord determină retragerea de pe piață a unei părți din producția de carbonat de sodiu care ar fi putut fi exportată către alte state membre.

216 Prin urmare, chiar dacă se presupune că argumentul reclamantei întemeiat pe lipsa unei politici generale de control al pieței sodei ar fi fondat, se impune constatarea că acest argument nu produce efecte asupra legalității deciziei atacate, în măsura în care concluzia Comisiei privind constatarea unei afectări a comerțului dintre statele membre este suficient demonstrată de faptul că acordul în cauză era susceptibil să deturneze fluxurile comerciale de la orientarea pe care ar fi avut-o în alte condiții.

217 Reclamanta susține deopotrivă că, având în vedere importanța minimă a tonajelor respective, acordul nu era de natură să afecteze în mod sensibil comerțul dintre statele membre.

218 Or, potrivit considerentului (43) al deciziei atacate, în timp ce piața germană reprezenta aproximativ 1 080 000 de tone în 1986 și în 1987, garanția CFK fusese stabilită inițial, în 1987, la 179 000 de tone, cantitate majorată ulterior. Cu privire la acest aspect, trebuie să se aibă în vedere nu cantitatea cumpărată efectiv de reclamantă de la CFK în fiecare an, ci cantitatea pe care reclamanta putea fi determinată să o cumpere de la CFK în temeiul acordului, și anume cantitatea inițială de 179 000 de tone.

219 După cum Comisia subliniază în mod întemeiat în memoriul său în apărare, această cantitate de 179 000 de tone, ce reprezintă 16,57 % din piața germană în 1987, nu poate fi considerată nesemnificativă.

220 Din toate cele de mai sus rezultă că, în decizia atacată, Comisia a considerat în mod întemeiat că înțelegerea în cauză era susceptibilă să afecteze comerțul dintre statele membre.

221 Prin urmare, al treilea motiv trebuie respins.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului de acces la dosar

222 Al patrulea motiv cuprinde, în esență, două aspecte, întemeiate pe existența unor documente utile apărării aflate printre documentele dosarului consultate în cadrul măsurilor de organizare a procedurii și, respectiv, pe lipsa consultării complete a dosarului de către reclamantă.

223 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că respectarea dreptului la apărare constituie un principiu fundamental al dreptului comunitar și trebuie luat în considerare în orice împrejurare, în special în orice procedură susceptibilă să conducă la aplicarea unor sancțiuni, chiar dacă este vorba despre o procedură administrativă. Acest principiu impune să li se ofere întreprinderilor și asocierilor de întreprinderi în cauză, încă din etapa procedurii administrative, posibilitatea să își exprime în mod eficient punctul de vedere asupra caracterului veridic și pertinent al faptelor, al obiecțiunilor și al circumstanțelor invocate de Comisie (Hotărârea Curții din 23 mai 1978, Hoffmann-La Roche, 102/77, Rec., p. 1139, punctul 11, și Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Avebe/Comisia, T-314/01, Rec., p. II-3085, punctul 49).

224 Dreptul de acces la dosar, corolar al principiului respectării dreptului la apărare, presupune ca întreprinderii în cauză să i se acorde de Comisie posibilitatea de a proceda la o examinare a tuturor documentelor care figurează în dosarul de investigare și care sunt susceptibile să fie pertinente pentru apărarea sa. Acestea cuprind atât documentele incriminatorii, cât și pe cele dezincriminatorii, sub rezerva secretelor comerciale ale altor întreprinderi, a documentelor interne ale Comisiei și a altor informații confidențiale (Hotărârea Curții din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/ Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctul 68, și Hotărârea din 18 iunie 2008, Hoechst/ Comisia, punctul 71 de mai sus, punctul 145).

225 În ceea ce privește elementele incriminatorii, întreprinderea în cauză trebuie să demonstreze că rezultatul la care a ajuns Comisia în decizia sa ar fi fost diferit dacă un document necomunicat pe care s-a întemeiat Comisia pentru a incrimina această întreprindere ar fi trebuit înlăturat ca mijloc de probă incriminatoriu. În ceea ce privește elementele dezincriminatorii, întreprinderea în cauză trebuie să demonstreze că nedivulgarea acestora a putut influența, în detrimentul său, derularea procedurii și conținutul deciziei Comisiei. Este suficient ca întreprinderea să demonstreze că ar fi putut utiliza documentele dezincriminatorii respective în apărare, în sensul că, dacă s-ar fi putut prevala de acestea în cursul procedurii administrative, ar fi putut invoca elemente care nu corespundeau concluziilor Comisiei în acea etapă și ar fi putut, așadar, influența, în orice mod, aprecierile Comisiei în decizia eventuală, cel puțin în ceea ce privește gravitatea și durata comportamentului care i se imputa, și, prin urmare, nivelul amenzii. Posibilitatea ca un document nedivulgat să fi putut avea vreo influență asupra derulării procedurii și asupra conținutului deciziei Comisiei se poate stabili numai după o examinare provizorie a anumitor mijloace de probă care evidențiază faptul că documentele nedivulgate au putut avea – în considerarea acestor mijloace de probă – o importanță care nu ar fi trebuit neglijată (a se vedea Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 224 de mai sus, punctele 73-76, și Hotărârea din 18 iunie 2008, Hoechst/Comisia, punctul 71 de mai sus, punctul 146).

226 În sfârșit, o încălcare a dreptului de acces la dosar nu ar putea determina anularea, în tot sau în parte, a unei decizii a Comisiei decât dacă neregularitatea accesului la dosarul de investigare în cursul procedurii administrative a împiedicat întreprinderea sau întreprinderile în cauză să ia cunoștință de documentele susceptibile să le fie utile în apărare și le-a încălcat astfel dreptul la apărare. Această situație se regăsește atunci când divulgarea unui asemenea document ar fi dat o posibilitate, chiar redusă, de a conduce procedura administrativă către un rezultat diferit în ipoteza în care întreprinderea în cauză s-ar fi putut prevala de acel document în cursul procedurii menționate (a se vedea în acest sens Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 224 de mai sus, punctele 73-76).

227 În lumina acestor considerații trebuie să se aprecieze dacă în prezenta cauză Comisia a respectat dreptul la apărare al reclamantei.

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe existența unor documente utile apărării aflate printre documentele de la dosar consultate în cadrul măsurilor de organizare a procedurii

228 După cum reiese din jurisprudența citată la punctele precedente, în ceea ce privește elementele dezincriminatorii, întreprinderea în cauză trebuie să dovedească faptul că nedivulgarea acestora a putut să influențeze, în detrimentul său, derularea procedurii și conținutul deciziei Comisiei.

229 În speță, reclamanta și-a prezentat observațiile la 15 iulie 2005, ca urmare a consultării unor documente din dosar.

— Argumentele părților

230 Reclamanta susține că accesul la aceste documente în cursul procedurii administrative i-ar fi permis să invoce argumente utile în apărarea sa în ceea ce privește neafectarea comerțului dintre statele membre.

231 Pe de o parte, reclamanta afirmă că documentele cuprinse în dosarul de investigare la care nu a avut acces pe parcursul procedurii administrative i-ar fi permis să demonstreze că nu stabilise o strategie comercială de control al pieței și că, în cursul aceleiași perioade, CFK furniza carbonat de sodiu altor concurenți. În special, dintr-o notă internă a CFK ar rezulta că, în 1988, aceasta i-a furnizat 2 544 de tone de carbonat de sodiu ca urmare a unor dificultăți de producție cu care se confruntau uzinele sale din Europa de Sud. De altfel, alte documente cuprinse în dosarul de investigare la care reclamanta nu a avut acces pe parcursul procedurii administrative ar dovedi că toți producătorii de carbonat de sodiu se aprovizionau în mod regulat unii de la ceilalți.

232 Pe de altă parte, reclamanta susține că documentele din dosar la care nu a avut acces pe parcursul procedurii administrative ar demonstra că, în anii în care CFK a efectuat livrările în litigiu, tipologia și volumul exporturilor sale către alte state ale Comunității au rămas similare. Prin urmare, livrările către reclamantă nu ar fi avut efect asupra fluxurilor schimburilor comerciale în Comunitate.

233 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

234 Trebuie amintit mai întâi că elementul, reținut de Comisie în decizia atacată, potrivit căruia acordul în cauză făcea parte dintr-o politică generală de control al pieței sodei în Comunitate nu produce efecte asupra legalității deciziei atacate (a se vedea punctul 216 de mai sus). Prin urmare, documentele invocate de reclamantă în urma consultării dosarului, deși ar putea să demonstreze lipsa unei strategii comerciale din partea sa în vederea controlării pieței, nu ar putea determina anularea deciziei atacate.

235 În orice caz, reclamanta, care era primul producător de carbonat de sodiu din Comunitate în perioada faptelor în litigiu, dispunea neîndoielnic de elemente de informare care să îi permită să invoce și să dovedească, în 1990, că producătorii de carbonat de sodiu se aprovizionau în mod regulat unii de la ceilalți. În special, reclamanta invocă mai multe documente care arată că între aceasta și concurenții săi au avut loc vânzări de carbonat de sodiu, pe care, în mod evident, nu le putea ignora.

236 Pe de altă parte, argumentul potrivit căruia livrările către reclamantă nu ar fi avut efect asupra fluxurilor schimburilor comerciale în Comunitate nu este de natură să conteste

concluzia Comisiei cu privire la afectarea comerțului dintre statele membre. Astfel, după cum Comisia a arătat în considerentul (58) al deciziei atacate, scopul acordului era realizarea condițiilor unei stabilități artificiale a pieței, ceea ce reclamanta nu contestă. Or, din moment ce acordul viza menținerea structurii existente a pieței carbonatului de sodiu, rezultă astfel în mod logic faptul că exporturile CFK în Comunitate trebuiau să rămână stabile. Prin urmare, departe de a contesta considerațiile Comisiei cu privire la afectarea comerțului dintre statele membre, argumentul reclamantei tinde mai degrabă să le confirme.

237 Prin urmare, reclamanta nu a demonstrat că ar fi existat o posibilitate, chiar redusă, ca divulgarea acestor documente să conducă procedura administrativă la un rezultat diferit în ipoteza în care ar fi putut să invoce acest drept în cursul procedurii respective, după cum impune jurisprudența (a se vedea în acest sens Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 224 de mai sus, punctele 73-76).

238 Așadar, din examinarea documentelor invocate de reclamantă ca urmare a accesului la dosar, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii, rezultă că dreptul la apărare al reclamantei nu a fost încălcat de Comisie. Prin urmare, primul aspect al celui de al patrulea motiv invocat de reclamantă trebuie respins.

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe lipsa consultării complete a dosarului de către reclamantă

— Argumentele părților

239 În cererea introductivă, reclamanta susține că nu a putut obține niciodată o listă enumerativă completă a dosarului Comisiei. În plus, în cursul procedurii administrative prealabile adoptării Deciziei 91/298, Comisia s-ar fi limitat să îi acorde accesul la documentele incriminatorii anexate la comunicarea privind obiecțiunile. Prin urmare,

potrivit descrierii dosarului care rezultă din Hotărârea Solvay I, punctul 17 de mai sus, reclamantei i s-ar fi refuzat accesul la un ansamblu de „dosare componente" referitoare la concurenții săi (Rhône-Poulenc, CFK, Matthes & Weber, Akzo și ICI), precum și la aproximativ zece dosare care conțineau răspunsurile la solicitările de informații în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17, în versiunea aplicabilă la momentul faptelor, în special cele adresate de Comisie anumitor clienți ai reclamantei. Reclamanta susține că din această cauză nu a putut examina dacă aceste dosare conțineau elemente utile apărării sale, în special în privința situației concurențiale pe piața germană, a contextului pretinsului acord și a efectelor sale asupra concurenței și asupra comerțului dintre statele membre. Accesul la dosar ar fi fost cu atât mai important cu cât probele s-au deteriorat ca urmare a trecerii timpului de la momentul faptelor imputate.

240 În observațiile prezentate la 15 iulie 2005 în urma consultării dosarului la grefa Tribunalului, reclamanta consideră că nu poate indica în ce măsură documentele care lipsesc din dosar i-ar fi fost utile în apărare. Cu privire la acest aspect, reclamanta evidențiază că, pe de o parte, Comisia a recunoscut în mod expres că a pierdut cinci clasoare și, pe de altă parte, că nu poate garanta caracterul complet al clasoarelor pe care le deține încă, în lipsa unei numerotări continue a documentelor și a unei liste enumerative. Reclamanta deduce astfel că decizia atacată trebuie anulată în totalitate, Tribunalul nefiind în măsură să îi controleze legalitatea.

241 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

242 Cu titlu introductiv, trebuie subliniat că, în cursul procedurii administrative prealabile adoptării Deciziei 91/298, Comisia nu a întocmit o listă enumerativă a documentelor care compuneau dosarul și că aceasta i-a comunicat reclamantei numai documentele incriminatorii, ce erau anexate la comunicarea privind obiecțiunile.

243 Cu privire la acest aspect, în cadrul ședinței, Comisia a susținut că, în anumite cazuri, practica constase în adresarea, către întreprinderile în cauză, a unei comunicări privind obiecțiunile însoțite doar de anumite documente, din cauza caracterului voluminos al dosarului, aceste întreprinderi fiind în continuare invitate să consulte la sediile Comisiei toate documentele accesibile cu ajutorul unei liste enumerative. Cu toate acestea, în cadrul cazului în care a fost adoptată Decizia 91/298, raportorul a decis, după cum susține Comisia, să „simplifice procedura", considerând că, întrucât toate documentele invocate au fost comunicate odată cu comunicarea privind obiecțiunile, consultarea era inutilă și, prin urmare, nu era necesară o listă enumerativă.

244 Or, trebuie amintit că, în ceea ce privește accesul la dosar, la paginile 40 și 41 din Al doisprezecelea raport privind politica de concurență, Comisia a stabilit următoarele reguli:

„Comisia acordă întreprinderilor implicate într-o procedură posibilitatea de a lua cunoștință de dosarul care le privește. Întreprinderile sunt informate cu privire la conținutul dosarului Comisiei prin atașarea la comunicarea privind obiecțiunile sau la scrisoarea de respingere a plângerii a unei liste cu toate documentele care compun dosarul, cu indicarea documentelor sau a părților din documente care le sunt accesibile. Întreprinderile sunt invitate să examineze la fața locului documentele accesibile. Dacă o întreprindere dorește să examineze numai anumite documente, Comisia îi poate transmite copii. Comisia consideră confidențiale, și, prin urmare, inaccesibile pentru o anumită întreprindere, următoarele documente: documentele sau părți din acestea care conțin secrete comerciale ale altor întreprinderi; documentele interne ale Comisiei, precum note, proiecte sau alte documente de lucru; orice alte informații confidențiale, cum sunt cele care permit identificarea autorilor plângerii care nu doresc să li se dezvăluie identitatea, precum și informațiile comunicate de Comisie cu condiția respectării caracterului lor confidențial." [traducere neoficială]

245 Din aceste reguli rezultă că, în cadrul procedurii administrative prealabile adoptării Deciziei 91/298, Comisia avea obligația să acorde reclamantei accesul la toate documentele incriminatorii și dezincriminatorii pe care le-a colectat în cursul investigației, cu excepția secretelor comerciale ale altor întreprinderi, a documentelor

interne ale Comisiei și a altor informații confidențiale (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 17 decembrie 1991, Hercules Chemicals/Comisia, T-7/89, Rec., p. II-1711, punctele 51-54, și Hotărârea Tribunalului din 18 decembrie 1992, Cimenteries CBR și alții/Comisia, T-10/92-T-12/92 și T-15/92, Rec., p. II-2667, punctele 39-41).

246 Prin urmare, se impune constatarea că, în cazul în care a fost adoptată Decizia 91/298, Comisia a abandonat regulile pe care și le impusese în 1982 deoarece nu a întocmit o listă enumerativă a documentelor care compuneau dosarul și nu a acordat reclamantei accesul la toate documentele cuprinse în dosar.

247 În continuare, trebuie arătat că, întrucât Decizia 91/298 a fost anulată de Tribunal pentru lipsa autentificării, Comisia a considerat că avea dreptul să adopte decizia atacată fără a redeschide procedura administrativă.

248 În consecință, se impune constatarea că, prealabil adoptării deciziei atacate, Comisia nu a comunicat reclamantei toate documentele din dosar care îi erau accesibile și nu a invitat-o să consulte la sediile sale documentele respective, astfel încât, în această privință, procedura administrativă era nelegală.

249 Cu toate acestea, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că dreptul la apărare este încălcat ca urmare a unei neregularități procedurale numai în măsura în care aceasta a avut un efect concret asupra posibilității întreprinderilor incriminate de a se apăra (Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, Mannesmannröhren-Werke/Comisia, T-44/00, Rec., p. II-2223, punctul 55, și Hotărârea Tribunalului din 14 decembrie 2005, General Electric/Comisia, T-210/01, Rec., p. II-5575, punctul 632).

250 În aceste împrejurări, în cadrul acțiunii jurisdicționale formulate împotriva deciziei atacate, Tribunalul a dispus măsuri de organizare a procedurii destinate asigurării unui acces complet la dosar, pentru a aprecia dacă refuzul Comisiei de a divulga sau de a comunica un document a putut aduce atingere apărării reclamantei (a se vedea în acest sens Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 224 de mai sus, punctul 102).

251 Cu privire la acest aspect, trebuie amintit că, prin limitarea la un control jurisdicțional al motivelor invocate, o asemenea examinare nu are nici ca obiect, nici ca efect înlocuirea unei investigări complete a cazului în cadrul unei proceduri administrative. Luarea la cunoștință tardivă a anumitor documente din dosar nu pune întreprinderea care a introdus o acțiune împotriva unei decizii a Comisiei în situația în care s-ar fi aflat dacă s-ar fi putut întemeia pe aceleași documente pentru a prezenta observații scrise și orale în fața acestei instituții (a se vedea Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 224 de mai sus, punctul 103 și jurisprudența citată). În plus, atunci când accesul la dosar este asigurat în etapa procedurii jurisdicționale, întreprinderea în cauză nu trebuie să demonstreze că, în cazul în care ar fi avut acces la documentele necomunicate, decizia Comisiei ar fi avut un conținut diferit, ci doar că documentele respective ar fi putut fi utilizate în mod util în apărare (Hotărârea Curții din 2 octombrie 2003, Corus UK/Comisia, C-199/99 P, Rec., p. I-11177, punctul 128, și Hotărârea PVC II a Curții, punctul 38 de mai sus, punctul 318).

252 În speță, la solicitarea Tribunalului, Comisia a depus comunicarea privind obiecțiunile și documentele anexate. Comisia a întocmit de asemenea o listă enumerativă a documentelor cuprinse în dosar, în alcătuirea sa actuală.

253 Or, cu privire la acest aspect, se impune în primul rând constatarea că există o incertitudine asupra conținutului exact al dosarului în alcătuirea sa inițială. Astfel, Comisia a indicat, desigur, că dosarul în alcătuirea sa actuală era o copie a dosarului în alcătuirea sa inițială, acesta fiind format din „dosare componente" numerotate de la 1 la 71. Cu toate acestea, în același timp, Comisia a informat Tribunalul despre existența unui „dosar component" nenumerotat, denumit „Oberland Glas".

254 În al doilea rând, trebuie observat că, în mod expres, Comisia a recunoscut că a pierdut cele cinci „dosare componente" numerotate de la 66 la 70. Astfel, din scrisoarea Comisiei din 15 martie 2005 reiese că a ajuns la această concluzie constatând că deținea „dosare componente" numerotate de la 1 la 65 și că „dosarul component" 71 conținea comunicarea privind obiecțiunile.

255 În observațiile din 18 noiembrie 2005, Comisia a menționat că era „puțin probabil ca dosarele care nu au fost găsite să conțină înscrisuri dezincriminatorii". Invitată să precizeze în cadrul ședinței sensul acestei teze, Comisia a arătat că era „plauzibil" ca „dosarele componente" respective să nu conțină niciun document dezincriminator și ca, din punct de vedere „statistic", să nu poată fi utile apărării reclamantei.

256 Din aceste răspunsuri rezultă imposibilitatea Comisiei de a identifica în mod cert autorul, natura și conținutul fiecărui înscris care compune „dosarele componente" 66-70.

257 Așadar, este necesar să se verifice dacă reclamanta a avut posibilitatea să examineze toate documentele cuprinse în dosarul de investigare care pot fi pertinente pentru apărarea sa și, în ipoteza inexistenței unei asemenea situații, dacă încălcarea dreptului de acces la dosar era atât de importantă încât avea ca efect golirea de conținut a acestei garanții procedurale. Astfel, potrivit jurisprudenței, accesul la dosar face parte dintre garanțiile procedurale ce urmăresc protecția dreptului la apărare (Hotărârea Solvay I, punctul 17 de mai sus, punctul 59), iar încălcarea dreptului de acces la dosarul Comisiei în cursul procedurii prealabile adoptării deciziei este susceptibilă, în principiu, să determine anularea acestei decizii atunci când a adus atingere dreptului la apărare al întreprinderii în cauză (Hotărârea Corus UK/Comisia, punctul 251 de mai sus, punctul 127).

258 Cu privire la acest aspect, este necesar să se examineze dacă s-a adus atingere dreptului la apărare al reclamantei în ceea ce privește obiecțiunile formulate împotriva sa în cuprinsul comunicării privind obiecțiunile și al deciziei atacate.

259 Potrivit jurisprudenței, încălcarea dreptului la apărare trebuie examinată în funcție de împrejurările specifice fiecărei spețe, în sensul că aceasta are o legătură esențială cu obiecțiunile reținute de Comisie pentru a stabili încălcarea imputată întreprinderii în cauză (Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 224 de mai sus, punctul 127). Prin urmare, trebuie efectuată o examinare sumară a obiecțiunilor de drept substanțial pe care Comisia le-a reținut în comunicarea privind obiecțiunile și în decizia atacată (Hotărârea Solvay I, punctul 17 de mai sus, punctul 60).

260 De asemenea, este necesar să se examineze existența unei încălcări a dreptului la apărare prin luarea în considerare a argumentelor concret invocate de întreprinderea în cauză împotriva deciziei atacate (a se vedea în acest sens Hotărârea ICI II, punctul 17 de mai sus, punctul 59).

261 Or, în speță, în cadrul prezentei acțiuni, Tribunalul a examinat argumentarea dezvoltată de reclamantă și obiecțiunile cuprinse în decizia atacată și a concluzionat că era necesară respingerea motivului invocat de reclamantă.

262 Întrucât reclamanta nu a invocat în cererea introductivă niciun argument prin care să conteste existența acordului avut în vedere de Comisie în decizia atacată, niciun indiciu nu permite să se prezume că ar fi putut descoperi în dosarele componente documente care să îi permită combaterea constatărilor Comisiei. În plus, dacă reclamanta nu ar fi încheiat acordul avut în vedere în decizia atacată, ar fi putut să invoce această împrejurare în cererea introductivă, chiar în lipsa unui acces complet la dosar. În sfârșit, în ceea ce privește argumentul reclamantei întemeiat pe lipsa unei politici generale de control al pieței sodei, trebuie amintit că, după cum s-a arătat la punctul 215 de mai sus, un acord de garantare, precum acordul în cauză, este susceptibil să deturneze fluxurile comerciale de la orientarea pe care ar fi avut-o în alte condiții.

263 Prin urmare, trebuie să se concluzioneze că reclamanta nu a dovedit că nu a avut posibilitatea să examineze toate documentele cuprinse în dosarul de investigare care puteau fi pertinente pentru apărarea sa. Astfel, deși reclamanta nu a avut acces la toate

documentele cuprinse în dosarul de investigare, această împrejurare nu a împiedicat-o, în speță, să își asigure apărarea în ceea ce privește obiecțiunile de drept substanțial pe care Comisia le-a reținut în comunicarea privind obiecțiunile și în decizia atacată.

264 În consecință, în împrejurările cauzei, nu este necesară anularea deciziei atacate pentru motivul că cinci „dosare componente" la care reclamanta nu a avut niciodată acces au dispărut din dosar. Prin urmare, al doilea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins și, așadar, al patrulea motiv trebuie respins în totalitate.

2. *Cu privire la concluziile privind eliminarea sau reducerea amenzii*

265 Concluziile reclamantei privind anularea sau reducerea amenzii cuprind, în esență, cinci motive, întemeiate, în primul rând, pe aprecierea eronată a gravității încălcării, în al doilea rând, pe aprecierea eronată a duratei încălcării, în al treilea rând, pe faptul că circumstanțele agravante au fost reținute în mod eronat de Comisie, în al patrulea rând, pe existența circumstanțelor atenuante și, în al cincilea rând, pe caracterul disproporționat al amenzii, în special având în vedere trecerea timpului.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe aprecierea eronată a gravității încălcării

Argumentele părților

266 Reclamanta invocă obligația Comisiei de a respecta Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul

nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) din Tratatul CECO (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor"). Cu toate acestea, în speță fiind incidente fapte anterioare adoptării acestor linii directoare, în principiu, Comisia nu ar fi avut obligația să le ia în considerare, cu două condiții: pe de o parte, atunci când liniile directoare menționate reiau principiile prevăzute de practica Comisiei și, pe de altă parte, atunci când au introdus o atenuare a politicii Comisiei în privința stabilirii cuantumului amenzii.

267 În ceea ce privește gravitatea încălcării, Comisia nu ar explica în ce măsură pretinsul acord reprezintă un acord de împărțire a pieței, întrucât această calificare apare pentru prima și singura dată în considerentul (62) al deciziei atacate. În plus, Comisia nu ar fi ținut seama de cantitățile nesemnificative avute în vedere de pretinsul acord. În sfârșit, Comisia nici nu ar fi motivat, nici nu ar fi demonstrat că acordul în cauză a fost pus în aplicare în condiții de secret foarte stricte.

268 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

Aprecierea Tribunalului

269 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, deși Comisia dispune de o putere de apreciere în cadrul stabilirii cuantumului fiecărei amenzi, fără a avea obligația aplicării unei formule matematice exacte, cu toate acestea, potrivit articolului 17 din Regulamentul nr. 17, Tribunalul are competență de fond în sensul articolului 229 CE în ceea ce privește acțiunile introduse împotriva deciziilor prin care Comisia stabilește o amendă și, în consecință, poate anula, reduce sau majora amenda aplicată (Hotărârea Tribunalului din 29 aprilie 2004, Tokai Carbon și alții/Comisia, T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 și T-252/01, Rec., p. II-1181, punctul 165, și Hotărârea FNCBV și alții/Comisia, punctul 208 de mai sus, punctul 358).

270 În primul rând, în ceea ce privește aplicarea Liniilor directoare privind metoda de stabilire a amenzilor, trebuie amintit că, întrucât Decizia 91/298 a fost anulată ca urmare a unui viciu de procedură, Comisia avea dreptul să adopte o nouă decizie fără a iniția o nouă procedură administrativă.

271 Din moment ce conținutul deciziei atacate este cvasiidentic cu cel al Deciziei 91/298, iar cele două decizii sunt întemeiate pe aceleași motive, în cadrul stabilirii cuantumului amenzii, decizia atacată este supusă normelor în vigoare la momentul adoptării Deciziei 91/298.

272 Astfel, Comisia a reluat procedura din etapa în care fusese săvârșită eroarea de procedură și, fără a recurge la o nouă apreciere a cazului în lumina normelor care nu existau în momentul adoptării Deciziei 91/298, a adoptat o nouă decizie. Or, adoptarea unei noi decizii exclude prin ipoteză aplicarea liniilor directoare ulterioare primei adoptări.

273 Prin urmare, în prezenta cauză nu sunt aplicabile Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor.

274 În al doilea rând, trebuie arătat că încălcarea imputată reclamantei, respectiv acordul încheiat cu CFK, a fost considerată „gravă" de Comisie [considerentul (62) al deciziei atacate].

275 Cu privire la acest aspect, trebuie arătat că, potrivit jurisprudenței, cuantumul amenzilor trebuie eșalonat în funcție de împrejurările încălcării și de gravitatea încălcării, iar aprecierea gravității încălcării în vederea stabilirii cuantumului amenzii trebuie efectuată prin luarea în considerare îndeosebi a naturii restrângerilor

concurenței (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 23 februarie 1994, CB și Europay/Comisia, T-39/02 și T-40/02, Rec., p. II-49, punctul 143 și jurisprudența citată).

276 În speță, trebuie să se considere că practica imputată reclamantei justifica cel puțin calificarea drept „gravă" reținută de Comisie.

277 Astfel, acordul în cauză viza restrângerea concurenței pe piața germană prin garantarea, în favoarea CFK, a cumpărării unei anumite cantități de carbonat de sodiu în vederea menținerii nivelului prețurilor.

278 În considerentul (58) al deciziei atacate, al cărui conținut nu a fost contestat de reclamantă, obiectivul acordului în cauză era prezentat după cum urmează:

„În mod vădit, obiectivul acestuia era de a realiza condițiile unei stabilități artificiale a pieței. În schimbul unei reveniri la un comportament în materie de prețuri pe care Solvay nu l-a considerat prejudiciabil, CFK i se garanta o cotă minimă din piața germană. Prin retragerea de pe piață a tonajului pe care CFK nu putea să îl vândă, Solvay acționa astfel încât nivelul prețurilor să nu poată fi scăzut de concurență. Reiese în mod evident din documentele reținute că acordurile au fost puse în aplicare și au avut efectul scontat. Asemenea acorduri clasice de tip «cartel» restrâng prin însăși natura lor concurența, în sensul articolului 81 alineatul (1) [CE]."

279 Astfel, contrar celor afirmate de reclamantă, este vorba despre un acord de împărțire a pieței, în sensul că întreprinderile în cauză au convenit să reglementeze pe teritoriul german introducerea pe piață a producției CFK.

280 Or, înțelegerile de acest tip se numără printre exemplele de înțelegeri declarate expres ca fiind incompatibile cu piața comună la articolul 81 alineatul (1) litera (c) CE. Astfel, acestea sunt calificate în jurisprudență drept restrângeri vădite ale concurenței (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 15 septembrie 1998, European Nights Services și alții/Comisia, T-374/94, T-375/94, T-384/94 și T-388/94, Rec., p. II-3141, punctul 136, și Hotărârea Tribunalului din 27 iulie 2005, Brasserie nationale și alții/Comisia, T-49/02-T-51/02, Rec., p. II-3033, punctul 173).

281 În al treilea rând, în ceea ce privește argumentul întemeiat pe caracterul nesemnificativ al cantităților prevăzute de acord, este suficient să se amintească faptul că acest argument a fost examinat deja și că a fost respins (a se vedea punctele 218 și 219 de mai sus).

282 În al patrulea rând, în ceea ce privește argumentul întemeiat pe lipsa secretului în punerea în aplicare a acordului, trebuie arătat că în considerentul (47) al deciziei atacate se menționează următoarele:

„La 14 martie 1989 s-a desfășurat o reuniune la care au asistat reprezentanți de nivel înalt ai CFK și ai societății sale mamă Kali & Salz, pe de o parte, și ai DSW, pe de altă parte. Este foarte semnificativ că nu s-a întocmit nicio minută sau vreun proces-verbal oficial al acestei reuniuni. Nu se găsește efectiv nicio urmă a acestor documente, nici la CFK, nici la Kali & Salz. Cu toate acestea, la DSW a fost reținută o scurtă notă olografă referitoare la această reuniune."

283 În cererea introductivă, reclamanta susține că, în esență, Comisia „nici nu a motivat, nici nu a demonstrat" că acordul în cauză fusese pus în aplicare în condiții de secret foarte stricte. La rândul său, Comisia invocă lipsa oricărei minute oficiale, deși fusese reținută la DSW o notă olografă.

284 Unica împrejurare a lipsei unei minute oficiale nu permite totuși să se considere că acordul a fost pus în aplicare în condiții de secret foarte stricte, având în vedere că, după cum recunoaște Comisia, o notă internă referitoare la această reuniune a fost întocmită de filiala germană a reclamantei.

285 Prin urmare, în cadrul aprecierii gravității încălcării, Comisia nu putea să țină seama de caracterul secret al acordului în cauză.

286 Cu toate acestea, având în vedere că acordul în cauză constituie o restrângere flagrantă a concurenței, Comisia putea în orice caz să califice drept gravă încălcarea săvârșită de reclamantă.

287 Prin urmare, primul motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe aprecierea eronată a duratei încălcării

Argumentele părților

288 În opinia reclamantei, Comisia nu a demonstrat nicidecum că pentru anul 1990 ar fi fost acordată cea mai mică garanție cu privire la volum. Prin urmare, dacă se presupune dovedirea încălcării, durata acesteia ar trebui redusă cel puțin cu un sfert.

289 Comisia răspunde că în comunicarea privind obiecțiunile, adresată reclamantei și CFK la 14 martie 1990, se menționa că încălcarea continuase „până în prezent". Comisia susține că a dat astfel întreprinderilor interesate ocazia să își prezinte punctul de vedere cu privire la durata încălcării. Or, în răspunsurile acestora la comunicarea privind obiecțiunile, reclamanta și CFK s-au limitat să nege în bloc existența acordului, fără a-și exprima poziția cu privire la problema duratei încălcării și fără să fi furnizat Comisiei vreun element care să îi permită să considere că încălcarea încetase.

290 Având în vedere caracterul neverosimil al argumentelor invocate de reclamantă și de CFK în cadrul răspunsurilor acestora la obiecțiuni, Comisia susține că ar fi avut, așadar, temei să concluzioneze că acordul continuase pe parcursul anului 1990. Cu privire la acest aspect, Comisia face referire la Concluziile avocatului general Sir Gordon Slynn prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Curții din 7 iunie 1983, Musique Diffusion française și alții/Comisia (100/80-103/80, Rec., p. 1825, 1914), în care s-ar menționa că, din momentul în care existența unei încălcări este stabilită, această înțelegere se prezumă a continua până la dovada contrară. În speță, Comisia susține că s-a întemeiat pe împrejurări specifice care nu rezultă din însăși natura acordului, ci din explicațiile oferite de întreprinderile în cauză cu privire la existența acordului.

291 În sfârșit, Comisia susține că reclamanta se limitează să afirme că nu a demonstrat faptul că în 1990 a fost acordată o garanție privind volumul, fără a menționa momentul la care acordul a încetat. Comisia arată că o asemenea garanție fusese acordată în 1989 și că volumul crescuse în cadrul unei politici structurale, iar nu al unor livrări punctuale.

Aprecierea Tribunalului

292 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că reclamanta contestă data încetării încălcării, însă nu contestă data începutului încălcării, pe care partea dispozitivă a deciziei atacate a stabilit-o la „cu aproximație din 1987".

293 Potrivit jurisprudenței Tribunalului, pentru calcularea duratei unei încălcări al cărei obiect este restrângerea concurenței, este necesar să se stabilească numai durata existenței acestui acord, respectiv perioada dintre data încheierii sale și data la care a încetat (Hotărârea CMA CGM și alții/Comisia, punctul 71 de mai sus, punctul 280).

294 Durata încălcării este un element constitutiv al noțiunii de încălcare în temeiul articolului 81 alineatul (1) CE, element a cărui sarcină a probei incumbă în principal Comisiei. În această privință, jurisprudența impune ca, în lipsa unor elemente de probă susceptibile de a stabili în mod direct durata unei încălcări, Comisia să se întemeieze cel puțin pe elemente de probă având legătură cu fapte suficient de apropiate în timp, astfel încât să se poată admite în mod rezonabil că această încălcare s-a desfășurat fără întrerupere între două date precise (Hotărârea Tribunalului din 7 iulie 1994, Dunlop Slazenger/Comisia, T-43/92, Rec., p. II-441, punctul 79, și Hotărârea Tribunalului din 16 noiembrie 2006, Peróxidos Orgánicos/Comisia, T-120/04, Rec., p. II-4441, punctul 51).

295 Această repartizare a sarcinii probei poate însă varia în măsura în care elementele de fapt invocate de o parte pot fi de natură să oblige cealaltă parte să furnizeze o explicație sau o justificare, în lipsa căreia este permisă concluzia că proba a fost furnizată (Hotărârea Peróxidos Orgánicos/Comisia, punctul 294 de mai sus, punctul 53; a se vedea în acest sens și Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 224 de mai sus, punctul 79).

296 În speță, la articolul 1 din decizia atacată, Comisia a arătat că reclamanta a încălcat articolul 81 CE „prin participarea, cu aproximație din 1987 și până cel puțin la sfârșitul anului 1990, la un acord de împărțire a piețelor". Pe de altă parte, în considerentul (60) al deciziei atacate, aceasta se referă la perioada „cu aproximație din 1986 și până la sfârșitul anului 1990".

297 În schimb, în considerentul (2) al deciziei atacate, Comisia a arătat că, „de la o dată necunoscută din 1987 și până cel puțin în 1989, Solvay și CFK au participat la un acord

sau la o practică concertată contrară articolului 81 [CE], în temeiul cărora, în fiecare din anii 1987, 1988 și 1989, Solvay a garantat CFK un volum minim de vânzare".

298 Prin urmare, se impune constatarea că decizia atacată conține elemente contradictorii în ceea ce privește încetarea încălcării.

299 În plus, fragmentul din decizia atacată privind acordul de garantare [considerentele (42)-(48)] menționează numai date cifrice care privesc inclusiv anul 1989, în fragmentul privind durata încălcării nefiind menționat anul 1990 [considerentele (63)-(66)].

300 Referindu-se la Concluziile avocatului general Sir Gordon Slynn prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Musique Diffusion française și alții/Comisia, punctul 290 de mai sus, Comisia susține că, din moment ce a stabilit existența încălcării, există o prezumție a continuării sale și că, în speță, reclamanta avea obligația să demonstreze că acordul nu mai era aplicabil în 1990.

301 Trebuie însă subliniat, după cum s-a arătat mai sus, că teza Comisiei potrivit căreia acordul în cauză existase până la sfârșitul anului 1990 este prezentă doar în partea dispozitivă și în considerentul (60) ale deciziei atacate, evidențiind concluziile Comisiei cu privire la existența unei încălcări a articolului 81 CE, fără identificarea nici celui mai mic argument, nici în motivele consacrate calificării acordului [considerentele (53)-(59) ale deciziei atacate], nici în cele referitoare la durata acordului [considerentele (63)-(66) ale deciziei atacate]. În aceste împrejurări și având în vedere caracterul contradictoriu al motivelor cuprinse în decizia atacată cu privire la încetarea încălcării, în prezenta cauză nu poate fi aplicată prezumția invocată de Comisie, chiar dacă reclamanta nu a prezentat niciun element care să evidențieze că înțelegerea a încetat în 1989.

302 Astfel, chiar dacă se presupune posibilitatea existenței unor împrejurări specifice în care ar putea fi efectuată o inversare a sarcinii probei cu privire la durata încălcării (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2000, Cimenteries CBR și alții/ Comisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 și T-104/95, Rec., p. II-491, punctele 2801-2804), din aceasta nu rezultă că, într-o decizie prin care se stabilește o încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE, Comisia poate renunța să invoce în mod întemeiat sfârșitul duratei încălcării și să dea informațiile cu privire la durata încălcării de care eventual dispune.

303 Din toate cele de mai sus rezultă că, deși sarcina probei îi revenea cu titlu principal, Comisia nu a demonstrat că încălcarea în cauză continuase până la sfârșitul lui 1990.

304 Prin urmare, trebuie să se considere că încălcarea în cauză s-a desfășurat în perioada 1987-1989, iar nu în perioada 1987-1990. Pe cale de consecință, articolul 1 din decizia atacată trebuie anulat în măsura în care declară că reclamanta a încălcat dispozițiile articolului 81 CE prin participarea, cu aproximație din 1987 și până cel puțin la sfârșitul lui 1990, la un acord de împărțire a piețelor.

305 În aceste împrejurări, se impune reformarea deciziei atacate prin reducerea cuantumului amenzii aplicate reclamantei cu 25 %.

306 În consecință, cuantumul amenzii trebuie redus cu 750 000 de euro.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe faptul că unele circumstanțe agravante au fost reținute în mod eronat de Comisie

Argumentele părților

307 În opinia reclamantei, Comisia nu a motivat și nici nu a justificat calificarea poziției sale pe piața relevantă drept poziție dominantă, astfel încât se impune respingerea acestei calificări.

308 În plus, decizia atacată nu ar demonstra că pretinsa încălcare ar fi fost săvârșită cu intenție.

309 Comisia susține că, în considerentele (18) și (22), decizia atacată menționează că reclamanta avea o poziție dominantă, fiind primul producător în Germania și în Comunitate, cu o cotă de piață de 52 % și, respectiv, 60 %. În opinia Comisiei, această motivare trebuie apreciată în lumina Deciziei 91/299, adoptată în aceeași zi.

310 Pe de altă parte, decizia menționată ar menționa caracterul intenționat. Astfel, din considerentul (58) ar rezulta că părțile aveau conștiința deplină a faptului că participă la un acord de restrângere a concurenței pe piață.

Aprecierea Tribunalului

311 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că, potrivit considerentului (64) al deciziei atacate:

„Pentru stabilirea cuantumului amenzii ce urmează a fi aplicată fiecărui producător, Comisia a luat în considerare poziția dominantă deținută de Solvay pe piață, în calitatea sa de prim producător în Germania și în Comunitate. În această calitate, Solvay a considerat că avea o răspundere specifică atunci când era vorba despre asigurarea «stabilității» pieței. CFK era un producător de sodă relativ mic, însă a participat în mod voluntar la o practică coluzivă."

312 Pe de altă parte, în considerentul (65) al deciziei atacate se arată:

„Încălcarea a fost săvârșită cu intenție, iar cele două părți trebuiau să fi avut pe deplin conștiința incompatibilității evidente a acordurilor încheiate între acestea cu dreptul comunitar."

313 În ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia Comisia nu a motivat calificarea poziției sale pe piața relevantă drept poziție dominantă, trebuie arătate următoarele.

314 Potrivit jurisprudenței, noțiunea de poziție dominantă privește o situație de putere economică ce îi conferă entității care o deține capacitatea de a se opune menținerii unei concurențe efective pe piața relevantă, dându-i posibilitatea de a adopta, într-o măsură apreciabilă, comportamente independente față de concurenții săi, de clienții săi și, în

sfârșit, de consumatori. Indiferent dacă este o entitate individuală sau colectivă, o entitate care deține mai mult de 50 % din piață poate beneficia de o asemenea independență (Hotărârea Tribunalului din 30 septembrie 2003, Atlantic Container Line și alții/Comisia, T-191/98, T-212/98-T-214/98, Rec., p. II-3275, punctele 931 și 932).

315 Or, în decizia atacată, Comisia a arătat că „[reclamanta] era principalul producător, cu aproape 60 % din piața totală a Comunității" [considerentul (18)], iar cota sa de piață era de „52 % în Germania" [considerentul (22)].

316 Prin urmare, critica întemeiată pe nemotivarea deciziei atacate în ceea ce privește poziția dominantă a reclamantei trebuie respinsă.

317 În continuare, dacă se presupune că reclamanta invocă un motiv de drept substanțial privind lipsa poziției dominante, acesta este inadmisibil. Astfel, reclamanta se limitează să arate următoarele:

„[Reclamanta] solicită Tribunalului să aibă în vedere dezvoltările efectuate în cadrul acțiunii îndreptate împotriva deciziei adoptate în cazul privind articolul 82 CE, depusă în aceeași zi de [aceasta] în legătură cu lipsa poziției sale dominante pe piața (piețele) carbonatului de sodiu investigată(e). Reclamanta atașează paginile relevante din această acțiune în anexa la prezenta cerere introductivă."

318 Or, potrivit jurisprudenței Tribunalului, în vederea garantării securității juridice și a bunei administrări a justiției, este necesar, pentru ca o acțiune să fie admisibilă, ca elementele esențiale de fapt și de drept pe care aceasta se întemeiază să rezulte în mod coerent și comprehensibil din chiar textul cererii introductive. Dacă textul cererii introductive poate fi susținut și completat cu privire la anumite puncte specifice prin trimiteri la anumite pasaje din documentele anexate, o trimitere globală la alte înscrisuri, chiar anexate la cererea introductivă, nu ar putea compensa lipsa

elementelor esențiale ale acesteia. În plus, nu este de competența Tribunalului să cerceteze și să identifice în anexe motivele și argumentele care ar putea fi considerate drept temei al acțiunii, anexele având o funcție pur probatorie și auxiliară. Această interpretare a articolului 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură vizează și condițiile de admisibilitate ale memoriului în replică, destinat, potrivit articolului 47 alineatul (1) din același regulament, să completeze cererea introductivă (Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, punctele 39 și 40).

319 În ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia decizia atacată nu ar demonstra că pretinsa încălcare a fost săvârșită cu intenție și ar fi nemotivată în privința acestui aspect, se impun următoarele observații.

320 Potrivit unei jurisprudențe constante, pentru ca o încălcare a normelor de concurență din Tratatul CE să poată fi considerată săvârșită cu intenție, nu este necesar ca întreprinderea să fi avut conștiința faptului că restrânge concurența, ci este suficient ca aceasta să nu fi putut să ignore că acțiunea incriminată avea ca obiect restrângerea concurenței, iar problema dacă întreprinderea avea sau nu avea conștiința încălcării articolului 81 CE prezintă o importanță redusă (a se vedea Hotărârea Brasserie nationale și alții/Comisia, punctul 280 de mai sus, punctul 155 și jurisprudența citată).

321 Având în vedere această jurisprudență și în prezența unui acord de împărțire a pieței, reclamanta nu putea să ignore faptul că acordul în cauză avea ca obiect restrângerea concurenței, încălcarea fiind, așadar, săvârșită cu intenție.

322 În plus, se impune constatarea că decizia atacată este suficient de motivată în această privință. Astfel, în considerentele (57) și (58) ale deciziei atacate, Comisia a constatat că acordul în cauză avea ca obiect restrângerea concurenței și că „în mod vădit, obiectivul acestuia era de a realiza condițiile unei stabilități artificiale a pieței”. Mai mult, în considerentul (65) al deciziei atacate, Comisia a arătat că cele două părți trebuiau să fi avut pe deplin conștiința incompatibilității evidente a acordurilor încheiate între acestea cu dreptul comunitar.

323 Prin urmare, Comisia a motivat decizia atacată corespunzător cerințelor legale.

324 Trebuie adăugat că este exclus că reclamanta ar fi putut identifica elemente utile apărării sale cu privire la aceste aspecte în dosarele componente care lipseau.

325 Astfel, pe de o parte, întrucât existența unei poziții dominante a reclamantei a fost constatată în principal pe baza cotei de piață pe care o deținea, niciun indiciu nu permite să se prezume că reclamanta ar fi putut descoperi în dosarele componente care lipseau documente care să infirme constatarea că deținea o poziție dominantă pe piața carbonatului de sodiu (a se vedea în acest sens Hotărârea ICI II, punctul 17 de mai sus, punctul 61).

326 Mai mult, în ceea ce privește împrejurarea că încălcarea a fost săvârșită cu intenție, este exclus că reclamanta ar fi putut identifica documente utile apărării sale în dosarele componente care au dispărut, întrucât nu este necesar ca întreprinderea să fi avut conștiința faptului că încalcă articolul 81 CE.

327 Prin urmare, al treilea motiv trebuie respins.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe existența unor circumstanțe atenuante

328 Al patrulea motiv cuprinde două aspecte, întemeiate pe cooperarea reclamantei cu Comisia și, respectiv, pe lipsa efectelor asupra concurenței.

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe cooperarea reclamantei cu Comisia

329 Reclamanta afirmă că a cooperat în cadrul investigației, atât în cursul vizitelor efectuate de Comisie în incintele sale, cât și prin răspunsurile la solicitările de informații adresate de Comisie.

330 Potrivit articolului 11 din Regulamentul nr. 17, intitulat „Solicitarea de informații”:

„(4) Obligația de a furniza informațiile solicitate revine proprietarilor întreprinderilor sau reprezentanților acestora și, în cazul persoanelor juridice, al societăților sau al asociațiilor care nu au personalitate juridică, persoanelor autorizate să le reprezinte în temeiul legii sau al statutului.

(5) În cazul în care o întreprindere sau o asociație de întreprinderi nu furnizează informațiile cerute în termenul stabilit de Comisie sau în cazul în care furnizează informații incomplete, Comisia va solicita printr-o decizie să îi fie furnizate informațiile. Decizia precizează informațiile solicitate, stabilește un termen corespunzător în care informațiile trebuie furnizate și indică sancțiunile prevăzute la articolul 15 alineatul (1) [litera] (b) și la articolul 16 alineatul (1) [litera] (c), precum și dreptul de a ataca decizia la Curtea de Justiție.” [traducere neoficială]

331 Potrivit unei jurisprudențe constante, o cooperare la investigație care nu depășește nivelul ce rezultă din obligațiile ce revin întreprinderilor în temeiul articolului 11 alineatele (4) și (5) din Regulamentul nr. 17 nu justifică o reducere a amenzii (Hotărârea Tribunalului din 10 martie 1992, Solvay/Comisia, T-12/89, Rec., p. II-907, punctele 341 și 342, și Hotărârea Tribunalului din 18 iulie 2005, Scandinavian System/Comisia, T-241/01, Rec., p. II-2917, punctul 218). În schimb, o asemenea reducere se justifică atunci când întreprinderea a furnizat informații care au depășit nivelul celor a căror prezentare poate fi impusă de Comisie în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17 (Hotărârea Tribunalului din 9 iulie 2003, Daesang și Sewon Europe/Comisia, T-230/00, Rec., p. II-2733, punctul 137).

332 Or, în speță, reclamanta susține numai că a răspuns la solicitările de informații ce i-au fost adresate. Întrucât acest comportament se încadrează în obligațiile ce revin reclamantei, nu poate constitui o circumstanță atenuantă.

333 În ceea ce privește pretinsa cooperare a reclamantei cu Comisia în cadrul vizitelor efectuate în incintele sale, trebuie arătat că acest comportament se încadrează deopotrivă în obligațiile ce revin întreprinderii și nu poate constitui o circumstanță atenuantă.

334 Prin urmare, primul aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe lipsa efectelor asupra concurenței

335 În opinia reclamantei, Comisia ar fi trebuit să țină seama de lipsa oricărui efect al pretinsului acord asupra concurenței, având în vedere tonajele nesemnificative în discuție.

336 Este suficient să se amintească în această privință că nu se poate considera că acordul dintre reclamantă și CFK, care reprezenta 16,57 % din piața germană în 1987, are ca obiect tonaje nesemnificative (a se vedea punctele 218 și 219 de mai sus).

337 În consecință, argumentul reclamantei, neîntemeiat în fapt, trebuie respins.

338 Așadar, al doilea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins și, prin urmare, al patrulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe caracterul disproporționat al amenzii, în special având în vedere trecerea timpului

339 În opinia reclamantei, Comisia ar fi trebuit să ia în considerare faptul că au trecut mai mult de 11 ani de la încetarea pretinsei încălcări. Reclamanta ridică problema „actualității" caracterului sancționator și descurajator al amenzii, în condițiile în care aceasta și-a adaptat politica comercială în conformitate cu cerințele Comisiei. Reclamanta nu vede nici justificarea ce ar putea fi dată în temeiul caracterului descurajator al amenzii în privința unor întreprinderi terțe.

340 Cu privire la acest aspect, trebuie amintit că în mod întemeiat a considerat Comisia că încălcarea imputată reclamantei era „gravă". În considerentul (62) al deciziei atacate, aceasta a arătat în special că acordurile de împărțire a pieței constituie prin însăși natura lor restrângeri importante ale concurenței și că, în speță, părțile au restrâns concurența dintre ele prin intermediul unui mecanism destinat să creeze condiții artificiale de stabilitate a pieței.

341 Prin urmare, Comisia avea în mod întemeiat posibilitatea să aplice o amendă reclamantei.

342 Doar cu titlu indicativ, trebuie observat că Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor, deși nu sunt aplicabile în speță, prevăd că, în privința încălcărilor „grave", cuantumul de plecare pentru stabilirea amenzii avute în vedere este cuprins între 1 și 20 de milioane de euro.

343 În ceea ce privește trecerea timpului, din examinarea primului motiv rezultă că, în prezenta cauză, Comisia a respectat dispozițiile Regulamentului nr. 2988/74, precum și principiul termenului rezonabil. Prin urmare, Comisia nu poate fi criticată pentru întârzierea adoptării deciziei atacate.

344 În continuare, din jurisprudență rezultă că, la stabilirea cuantumului amenzilor pentru o încălcare a dreptului concurenței, Comisia trebuie să ia în considerare nu numai gravitatea încălcării și împrejurările specifice cauzei, ci și contextul în care încălcarea respectivă a fost săvârșită și să asigure caracterul descurajator al acțiunii sale, în special pentru tipurile de încălcări care sunt deosebit de prejudiciabile pentru realizarea obiectivelor Comunității (Hotărârea Musique Diffusion française și alții/Comisia, punctul 290 de mai sus, punctul 106, și Hotărârea Tribunalului din 5 aprilie 2006, Degussa/Comisia, T-279/02, Rec., p. II-897, punctul 272).

345 Așadar, o amendă, chiar dacă este adoptată din nou după o anumită perioadă, nu își poate pierde caracterul sancționator și descurajator, din moment ce se stabilește că întreprinderea în cauză a încălcat dreptul concurenței, în special printr-o încălcare gravă, precum în prezenta cauză.

346 Prin urmare, al cincilea motiv trebuie respins.

347 În concluzie, se impune anularea deciziei atacate în măsura în care reține în mod greșit că încălcarea s-a desfășurat cu aproximație din 1987 și până la sfârșitul anului 1990.

348 În consecință, cuantumul amenzii aplicate reclamantei trebuie stabilit la 2,25 milioane de euro.

Cu privire la cheltuielile de judecată

349 Potrivit articolului 87 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau la mai multe capete de cerere, Tribunalul poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau poate decide ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli.

350 În speță, concluziile reclamantei au fost declarate în parte întemeiate. Tribunalul consideră că se realizează o justă apreciere a împrejurărilor speței prin decizia ca reclamanta să suporte trei sferturi din propriile cheltuieli de judecată, precum și trei sferturi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, iar Comisia să suporte un sfert din propriile cheltuieli de judecată și un sfert din cheltuielile de judecată efectuate de reclamantă.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL

declară și hotărăște:

1) **Anulează articolul 1 din Decizia 2003/5/CE a Comisiei din 13 decembrie 2000 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] (cazul COMP/33.133 – B: Carbonat de sodiu – Solvay, CFK), în măsura în care acesta declară că Solvay SA a încălcat dispozițiile articolului 81 CE în 1990.**

2) **Stabilește cuantumul amenzii aplicate Solvay la 2,25 milioane de euro.**

3) **Respinge celelalte capete de cerere.**

4) **Reclamanta suportă trei sferturi din propriile cheltuieli de judecată și trei sferturi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Europeană.**

5) **Comisia suportă un sfert din propriile cheltuieli de judecată și un sfert din cheltuielile de judecată efectuate de reclamantă.**

Meij Vadapalas Dittrich

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 17 decembrie 2009.

Semnături

Cuprins

Situația de fapt . . . . . II - 4794

Procedura . . . . . II - 4804

Concluziile părților . . . . . II - 4809

În drept . . . . . II - 4810

1. Cu privire la concluziile prin care se solicită anularea deciziei atacate . . . . . II - 4810

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe trecerea timpului . . . . . II - 4811

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe o aplicare eronată a normelor privind prescripția . . . . . II - 4811

— Argumentele părților . . . . . II - 4811

— Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 4813

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe încălcarea principiului termenului rezonabil . . . . . II - 4818

— Argumentele părților . . . . . II - 4818

— Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 4820

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea normelor fundamentale de procedură . . . . . II - 4825

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe încălcarea principiului colegialității . . . . II - 4826

— Argumentele părților . . . . . II - 4826

— Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 4827

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe încălcarea principiului securității juridice II - 4829

— Argumentele părților . . . . . II - 4829

— Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 4830

Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe încălcarea dreptului reclamantei de a fi din nou audiată . . . . . II - 4833

— Argumentele părților . . . . . II - 4833

— Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 4835

Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe lipsa unei noi consultări a Comitetului consultativ privind înțelegerile și pozițiile dominante . . . . . II - 4837

— Argumentele părților . . . . . II - 4837

— Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 4838

Cu privire la al cincilea aspect, întemeiat pe compunerea nelegală a Comitetului consultativ privind înțelegerile și pozițiile dominante . . . . . II - 4840

— Argumentele părților . . . . . II - 4840

— Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 4840

Cu privire la al șaptelea aspect, întemeiat pe încălcarea principiilor imparțialității, bunei administrări și proporționalității . . . . . II - 4841

— Argumentele părților . . . . . II - 4841

— Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 4842

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe neafectarea comerțului dintre statele membre II - 4843

Argumentele părților . . . . . II - 4843

Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 4845

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului de acces la dosar . . . II - 4848

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe existența unor documente utile apărării aflate printre documentele de la dosar consultate în cadrul măsurilor de organizare a procedurii . . . . . II - 4850

— Argumentele părților . . . . . II - 4850

— Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 4851

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe lipsa consultării complete a dosarului de către reclamantă . . . . . II - 4852

— Argumentele părților . . . . . II - 4852

— Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 4853

2. Cu privire la concluziile privind eliminarea sau reducerea amenzii . . . . . II - 4859

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe aprecierea eronată a gravității încălcării . . . . II - 4859

Argumentele părților . . . . . II - 4859

Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 4860

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe aprecierea eronată a duratei încălcării . . . II - 4864

Argumentele părților . . . . . II - 4864

Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 4865

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe faptul că unele circumstanțe agravante au fost reținute în mod eronat de Comisie . . . . . II - 4869

Argumentele părților . . . . . II - 4869

Aprecierea Tribunalului . . . . . II - 4870

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe existența unor circumstanțe atenuante . . II - 4873

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe cooperarea reclamantei cu Comisia . . . II - 4874

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe lipsa efectelor asupra concurenței . . . II - 4875

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe caracterul disproporționat al amenzii, în special având în vedere trecerea timpului . . . . . II - 4876

Cu privire la cheltuielile de judecată . . . . . II - 4878